

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

Cestovní ruch zvolené destinace

Kateřina Veitová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra obchodu a financí

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Kateřina Veitová

Provoz a ekonomika

Název práce

Cestovní ruch zvolené destinace v České republice

Název anglicky

Tourism Chosen Destination in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je na základě vytvořené znalostní báze a zhodnocení postavení zvolené destinace v rámci cestovního ruchu v České republice zpracovat soubor doporučení, která by mohla vést ke zlepšení současného stavu.

Metodika

Metodika bakalářské práce bude založena na studiu odborné literatury, odborných periodik a internetových zdrojů vztahující se ke zvolenému tématu. Pro zpracování vlastní práce budou využity základní analytické metody a pozorování.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Doporučené zdroje informací

DVOŘÁČEK, Petr. České památky UNESCO. 1. vyd. Praha: Fragment, 2008, 160 s. ISBN 978-80-253-0754-0.

HORNER, Susan a SWARBROOKE John. Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času:

Aplikovaný marketing služeb. Praha: Grada Publishing a.s., 2003. 200 s. ISBN 80-247-0202-9.

JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. Marketing v cestovním ruchu. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. 288 s. ISBN 978-80-247-3247-3.

Odborná periodika a internetové zdroje.

RYGLOVÁ, Kateřina. Cestovní ruch. 2009. vyd. Key Publishing, 2009, 187 s. ISBN 978-80-7418-028-6.

URBAN, Vítek. Jižní Morava. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007, 131 s. Kam na víkend. ISBN 978-802-5115-664.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Miroslava Navrátilová

Elektronicky schváleno dne 29. 9. 2014

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 11. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Cestovní ruch zvolené destinace" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 11. 3. 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Miroslavě Navrátilové za její odborné vedení a cenné rady během zpracování mé bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat Ing. Jindře Malíkové za její ochotu a pomoc při poskytování informací týkajících se této práce.

A v poslední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za jejich podporu nejen při psaní bakalářské práce, ale i trpělivost během celého studia.

Cestovní ruch zvolené destinace

Tourism of the chosen destination

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá problematikou rozvoje cestovního ruchu v oblasti jižní Moravy, speciálně pak v její části Moravský kras. První část práce je věnována zejména teoretickým východiskům a obecné charakteristice cestovního ruchu jako celku. Dále je podrobněji zkoumána oblast Moravského krasu, jeho přírodní zajímavosti, pozoruhodnosti, ale i některé kulturní památky, které se zde nacházejí. Lákají totiž nejen návštěvníky domácího cestovního ruchu, ale i turisty zahraniční, a to především díky své výjimečnosti v počtu krasových úkazů. V práci je věnována pozornost i ubytovacím a stravovacím službám, zkoumána byla i dopravní infrastruktura oblasti. Na závěr práce byl vytvořen konkrétní zájezd do této oblasti, který by mohl být bez větších problémů zrealizován.

Summary

The bachelor thesis deals with the development of tourism in South Moravia, especially in the Moravian Karst region. The first part is devoted mainly to the theoretical background and general characteristics of tourism as a whole. Subsequently, the Moravian karst region is examined in detail, particularly its natural attractions, sights and also some cultural monuments which are located there. Due to its uniqueness in the number of karst phenomena the region attracts visitors not only from domestic tourism, but from abroad as well. The thesis draws its attention also to accommodation, food services and transport infrastructure of this area. At the conclusion, a specific trip to Moravian Karst was designed, which could be realized without any major problems.

Klíčová slova: Moravský kras, jižní Morava, cestovní ruch, destinace, služby, stravování, ubytování, pobyt, turista, zájezd

Keywords: Moravian Karst, South Moravia, tourism, destination, services, meals, accommodation, stay, tourist, tour

Obsah

1	ÚVOD.....	9
2	CÍL A METODIKA PRÁCE.....	10
2.1	Cíl práce.....	10
2.2	Metodika práce.....	10
3	TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	12
3.1	Cestovní ruch.....	12
3.2	Destinace cestovního ruchu.....	15
3.3	Postavení cestovního ruchu v globálním hospodářství.....	17
3.4	Vývoj cestovního ruchu.....	17
3.5	Předpoklady cestovního ruchu.....	20
3.6	Typologie cestovního ruchu.....	23
3.6.1	Formy cestovního ruchu.....	23
3.6.2	Druhy cestovního ruchu.....	24
3.7	Organizace cestovního ruchu.....	25
3.8	Služby v cestovním ruchu.....	30
3.8.1	Stravovací služby.....	32
3.8.2	Ubytovací služby.....	35
4	CHARAKTERISTIKA DESTINACE – JIŽNÍ MORAVA.....	37
4.1	Turistické oblasti.....	37
4.2	Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu.....	39
4.2.1	Lokalizační předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu.....	39
4.2.2	Selektivní předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu.....	48
4.2.3	Realizační předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu.....	49
4.3	Návštěvnost jeskyní Moravského krasu.....	50
5	VYTVOŘENÝ ZÁJEZD – MORAVSKÝ KRAS.....	51
6	ZÁVĚR.....	57
7	POUŽITÁ LITERATURA.....	58
8	PŘÍLOHY.....	62

Seznam použitých zkratk

Zkratka	Název
CHKO	Chráněná krajinná oblast
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
UNWTO	Světová organizace turismu (UN World Tourism Organisation)
AIEST	Mezinárodní sdružení expertů cestovního ruchu (the International Association of Scientific Experts in Tourism)
HDP	Hrubý domácí produkt
CR	Cestovní ruch
CK	Cestovní kancelář
ČEDOK	Název cestovní kanceláře (Československá dopravní kancelář)
UZ	Ubytovací zařízení
ČSÚ	Český statistický úřad
WTTC	Světová rada cestování a turismu (The World Travel & Tourism Council)
IH&RA	Mezinárodní asociace hotelů a restaurací (International Hotel & Restaurant Association)
ETOA	Evropská cestovní asociace (European Tourism Association)
ILO	Mezinárodní organizace práce (International Labour Organisation)
IATA	Mezinárodní asociace leteckých dopravců (International Air Transport Association)
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organisation)
MMF	Mezinárodní měnový fond
UNICEF	Dětský fond Organizace spojených národů (United Nations Children's Fund)
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organisation)
ECTAA	Evropská asociace cestovních kancelářů a agentur členských zemí EU (The European Travel Agent's and Tour Operator's Associations)
OSN	Organizace spojených národů (UN, United Nations)
ETC	Evropská komise cestovního ruchu (European Travel Commission)
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
UNESCO	Organizace pro výchovu, vědu a kulturu (UN Educational, Scientific and Cultural Organisation)
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji (UN Conference on Trade and Development)
UNEP	Program OSN pro životní prostředí (UN Environmental Programme)
WB	Světová banka (World Bank Group)
CEO	Výkonný ředitel podniku (Chief Executive Officer)
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
AHR ČR	Asociace hotelů a restaurací České republiky
HOREKA	Profesní sdružení - hotely a restaurace
AČCKA	Asociace českých cestovních kancelářů a agentur
AP ČR	Asociace průvodců České republiky
SZ-S, JV, V	Směr větru – severozápadní, severní, jihovýchodní, východní
ČSR	Československá republika
ŽP	Životní prostředí
HP	Hygienická přestávka

1 ÚVOD

Cestovní ruch patří k významným fenoménům dnešní společnosti. Lidé cestují nejen za účelem rekreace, ale i za účelem poznávání.

Je prokázáno, že cestovní ruch je jednou z nejsilnějších ekonomických aktivit. Působení cestovního ruchu se projevuje zejména v ekonomice, a to konkrétně tím, že díky přílivu cestovního ruchu vznikají příjmy nejen do státního, ale i do místních rozpočtů, souvisí s tím i vytváření nových pracovních míst, různé investiční aktivity vyvolané právě díky cestovnímu ruchu. Rozvíjí se i jiná odvětví, je zaznamenána poptávka i po dalších odvětvích, týkajících se například hospodaření státu.

V souvislosti s ekologií zde platí zcela jasný vztah, a to ten, že cestovní ruch by neměl negativně ovlivňovat životní prostředí. Naopak by tu měla existovat jakási zpětná vazba na životní prostředí a obráceně.

Důležité je také srovnání vzhledem k životní úrovni lidí. I zde by měla být vazba mezi cestovním ruchem a právě životní úrovní, jelikož cestovní ruch se stává součástí životního stylu. Souvisí s tím i rozvoj osobnosti, vzdělanosti, ale i například upevnění zdraví. Znamená to tedy, že je součástí způsobu života obyvatel, zejména ekonomicky vyspělých zemí. A v neposlední řadě závisí také na vztazích mezi lidmi. Lidé poznávají jiný způsob života, zvyky tamních obyvatel a dochází tak i k větší míře porozumění.

Česká republika patří k významným evropským destinacím cestovního ruchu, založeného na atraktivitě a množství historických a kulturních památek, přírodních krás a zajímavostí. Vzhledem ke strategickému umístění České republiky, nabízí opravdu široké spektrum služeb.

Destinace jižní Morava nabízí obrovské množství historických a kulturních památek a nevšedních přírodních krás. Příroda byla k jižní Moravě neobyčejně štedrá. CHKO Moravský kras patří k nejvýznamnější krasové oblasti v České republice. Od vstupu ČR do EU tvoří celá jižní Morava jednu vinařskou oblast, nazývanou jako „vinařská oblast Morava“. Tato velká vinařská oblast se dělí na čtyři podoblasti, typické podobnými klimatickými a půdními podmínkami. Při toulkách po jižní Moravě jsou mezi vinohrady vinné sklepy, které tvoří mnohdy unikátní stylové vesničky. Jižní Morava je nejen zemědělskou oblastí, ale také oblastí s rozvinutým průmyslem.

2 CÍL A METODIKA PRÁCE

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je na základě vytvořené znalostní báze vč. zjištění aktuálního stavu a zhodnocení postavení zvolené destinace v rámci cestovního ruchu v České republice zpracovat soubor doporučení, která by mohla vést ke zlepšení současného stavu. Destinací pro aplikaci řešení této problematiky byla zvolena oblast jižní Moravy v Jihomoravském kraji, konkrétně území Moravského krasu, a to vzhledem k poměrně velké rozloze jižní Moravy.

Pro splnění tohoto cíle bylo třeba také obecně definovat cestovní ruch a jeho teoretická východiska, seznámit a charakterizovat oblast jižní Moravy, především Moravského krasu a i následné vytvoření zájezdu do výše uvedené destinace.

2.2 Metodika práce

Při zpracování této bakalářské práce bylo použito metody popisné analýzy, pozorování a metody kalkulace ceny zájezdu.

V první části práce jsou vymezena teoretická východiska související s cestovním ruchem. Na základě studia odborných knih byly informace samostatně zpracovány do jednotlivých kapitol a podkapitol.

Další část bude věnována právě zvolené destinaci – jižní Morava, konkrétně oblasti Moravský kras. Bude popsána oblast, včetně vyjmenování základních informací, nejpozoruhodnějších míst, památek a přírodních krás, kterých je právě v této destinaci obrovské množství. Základním nástrojem v obou těchto částech byla popisná analýza.

Popisná analýza je myšlenková metoda, která poskytuje podrobnější informace o zkoumané oblasti. Pracuje se dvěma druhy dat – primární a sekundární. Primární data jsou nově zjištěná data, na kterých se podílel tvůrce projektu. Sekundární data jsou knihy, odborná periodika, aj. Jsou veřejnosti přístupná. (Hanzelková, 2013)

V závěru je vytvořen konkrétní zájezd do Moravského krasu, kde bylo využito metody pozorování, analýzy nabídky na trhu a metod kalkulace. Metodou pozorování byla zjištěna a v závěru navržena možná opatření či řešení ke zlepšení stavu oblasti.

Pozorování je metodou, která se běžně používá nejen v každodenním životě, ale i ve vědeckém výzkumu, kde musí ale splňovat určitá kritéria. Musí být především plánované a systematické. (Průcha, 2014)

Další metodou byla kalkulace ceny zájezdu, do které se započítávají přímé náklady na jednotlivého účastníka a zároveň rozpočítané náklady nepřímé. Vše je pak v závěru navýšeno o případné DPH a marži cestovní kanceláře.

Kalkulací se rozumí stanovení vlastních nákladů cen na kalkulační jednici, neboli na jednoho účastníka zájezdu. Předběžná kalkulace stanovuje pouze předběžné náklady a cenu uváděnou před zařazením do katalogů CK. Nabízená cena je již uváděna v nabídkovém katalogu a za ní je zájezd prodáván účastníkům. Výsledná kalkulace se zpracovává již po uskutečnění zájezdu a zjišťují se příčiny překročení či snížení skutečných nákladů. (Drobná & Morávková, 2010)

V práci bylo využito nejen odborné literatury a různých turistických průvodců, ale také vlastních zkušeností v oblasti cestovního ruchu a návštěvy Moravského krasu.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1 Cestovní ruch

Existuje celá řada možných vysvětlení termínu cestovní ruch. Uvedu několik příkladů definic od jednotlivých autorů.

Obecně je cestovní ruch definován jako přesun lidí na jiná místa než obvykle pobývají, ovšem pouze krátkodobě, a to za účelem pro ně atraktivních činností. Toto vymezení se může zdát být jednoduché, ale ne zcela úplně výstižné. Nezohledňuje například oblasti služebních cest, kde je hlavním cílem cestování zejména práce, ne zábava či rozptýlení. Těžko se také určuje, za jakých podmínek se může člověk již považovat za turistu, kolik nocí musí strávit jinde či jak moc daleko musí vycestovat. Je zde nepochybně silná vazba mezi cestovním ruchem a cestováním. (Horner & Swarbrooke, 1996)

(Kotíková, 2013) uvádí, že pojem cestovní ruch je odvozen od slova cestování, které souvisí spíše s cestami, které jsou spojené s přechodným pobytem na jiném místě. Cestovní ruch jako takový je ale daleko širší pojem. Obecně se dá říci, že o cestovním ruchu hovoříme za takových podmínek, jestliže se cestování mění na jev masový a souvisí s poskytováním specifických služeb (stravování, ubytování, doprava a jiné), které zajišťují specializované organizace.

Jiná definice uvádí následující: Cestovní ruch je jak z pohledu jednotlivce, tak i pohledu společnosti významný společenský a ekonomický fenomén. Každoročně představuje největší pohyb lidské populace za rekreací, poznáváním a naplněním vlastních snů z příjemné dovolené. Je významnou součástí nejen spotřeby, ale také způsobu života obyvatel zejména v ekonomicky vyspělých zemích. Ve světovém měřítku patří ke třem největším exportním odvětvím, předchází mu jen obchodování s ropou a automobily. (Hesková, 2011)

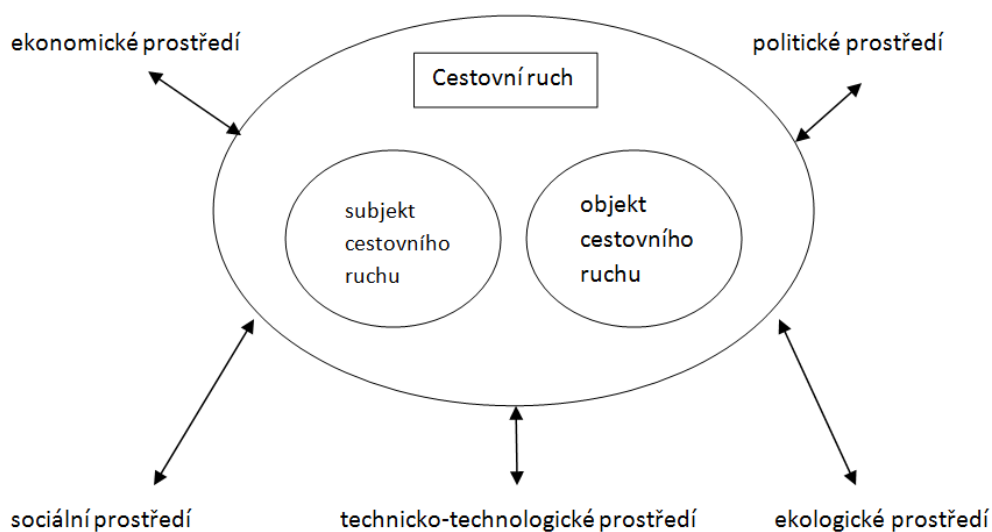
(Palatková, 2011) říká, že turismus je činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné bydliště, a to na dobu kratší než je určeno, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě (výdělečná činnost není v navštíveném místě založena na žádném pracovním poměru – definice podle UNWTO. Doba pobytu mimo běžné bydliště je v domácím cestovním ruchu pouze do šesti měsíců, v mezinárodním turismu pak do jednoho roku.

Cestovní ruch je dle AIEST (Mezinárodní sdružení expertů cestovního ruchu, www.aiest.org) definován jako „*souhrn jevů a vztahů, které vyplývají z cestování nebo pohybu osob, přičemž místo pobytu není trvalým místem bydlení a zaměstnání*“.
(Rygllová, Burian, & Vajčnerová, 2011)

Za cestovní ruch je považován pohyb lidí mimo jejich vlastní prostředí do míst, která jsou vzdálena od místa jejich bydliště, a to za různými účely, kromě migrace a vykonávání normální denní práce. (Hall, 2008)

Cestovní ruch může být otevřený a dynamický systém, který je tvořen dvěma podsystemy, a nazývají se subjekt cestovního ruchu a objekt cestovního ruchu včetně vzájemných vazeb. Tato propojení jsou i mezi cestovním ruchem jakožto systémem a jinými systémy, které dotváří jeho okolí – vnější prostředí. Jedná se o ekonomické, politické, sociální, technicko-technologické a ekologické prostředí. (Hesková, 2011)

Schéma 1 – Cestovní ruch jako systém (C. Kaspar, 1995)

Zdroj: (Hesková, 2011)

Subjekt cestovního ruchu

Subjektem cestovního ruchu (tourist subjekt) bývá označován účastník cestovního ruchu. Z ekonomického pohledu je jím každý, kdo spotřebovává různé statky cestovního ruchu během svého cestování k vlastnímu uspokojení potřeb, a to během pobytu na jiném místě než je trvalé bydliště, obvykle ve volném čase. Právě on je označován jako poptávající a zároveň jako spotřebitel produktu cestovního ruchu. (Hesková, 2011)

Stálý obyvatel (rezident) je v domácím cestovním ruchu označována osoba, žijící alespoň šest po sobě následujících měsíců v jiném místě před příjezdem do jiného místa na kratší dobu než šest měsíců. V zahraničním cestovním ruchu je to osoba, žijící v zemi alespoň jeden rok před příjezdem do jiné země na kratší dobu než jeden rok. Jedná se tedy o občany států a cizince, kteří splňují tato pravidla. (Hesková, 2011)

Návštěvník (visitor) je osoba, která vycestuje do jiného místa, než má své trvalé bydliště, a mimo své obvyklé prostředí na dobu, která nepřekračuje dvanáct měsíců, přičemž hlavním důvodem cesty není výdělečná činnost. Z toho plyne, že může jít o turistu i o výletníka. (Ryglová, Burian, & Vajčnerová, 2011)

Turista (tourist) je pouze dočasný návštěvník, který je v určitém místě alespoň 24 hodin (jedno přenocování), ne však déle než jeden rok (hlavním účelem pobytu není výkon výdělečné a tím i placené činnosti). (Ryglová, Burian, & Vajčnerová, 2011)

Z hlediska délky pobytu se rozlišují následující:

- *turista na dovolené* (holiday maker),
- *krátkodobě pobývajícím turistu* (short-term tourist),
- *výletník* (excursionist, same-day visitor). (Hesková, 2011)

Z přecházejícího textu lze říci, že nejzákladnějšími charakteristikami účastníka cestovního ruchu je změna místa běžného prostředí (trvalého bydliště), doba a délka cestování a pobytu a samozřejmostí je také nevýdělečná činnost během účasti na cestovním ruchu. (Hesková, 2011)

Objekt cestovního ruchu

Objektem cestovního ruchu (objekt of tourism) je vše, co může být cílem změny místa pobytu účastníka cestovního ruchu. Jde o přírodu, kulturu, hospodářství apod. Proto je objekt cestovního ruchu označován jako nabízející. (Hesková, 2011)

Je tvořen cílovým místem, podniky a institucemi cestovního ruchu. Cílové místo znamená jakési středisko cestovního ruchu, region nebo stát jako cestovní cíl. V odborné literatuře se pro jeho označení používá i pojem destinace cestovního ruchu (tourism destination), někdy jen zkráceně destinace. Primární nabídka neboli cílové místo, by mělo mít vhodný potenciál jak přírodní, tak kulturní. Pojem sekundární nabídka se rozumí prostředek sloužící k dosažení tohoto cíle – infrastrukturní vybavenost. (Hesková, 2011)

Zájezd a jeho kalkulace

Zájezdem se podle ustanovení zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu, resp. jeho novely 214/2006 Sb., rozumí kombinace minimálně dvou služeb cestovního ruchu. Tato kombinace může být prodávána nebo nabízena k prodeji za souhrnnou cenu. Znamená to, že poskytovaná služba musí přesahovat dobu 24 hodin nebo musí obsahovat ubytování přes noc. Takové služby mohou být například doprava a ubytování nebo jiné služby cestovního ruchu, které tvoří významnou část zájezdu či jsou doplňkem dopravy nebo ubytování. Jejich cena tvoří alespoň 20% souhrnné ceny zájezdu. (Ryglová, Burian, & Vajčnerová, 2011)

Kalkulace zájezdu představuje stanovení vlastních nákladů a ceny na kalkulační jednici, tj. na jednoho účastníka zájezdu. (Kunešová, & Farková, 2004)

Kalkulační vzorce byly aplikovány v kapitole vytvoření zájezdu – Moravský kras v praktické části. Pomocí nich byly v průběhu tvorby vlastního návrhu produktu sestaveny kalkulační tabulky.

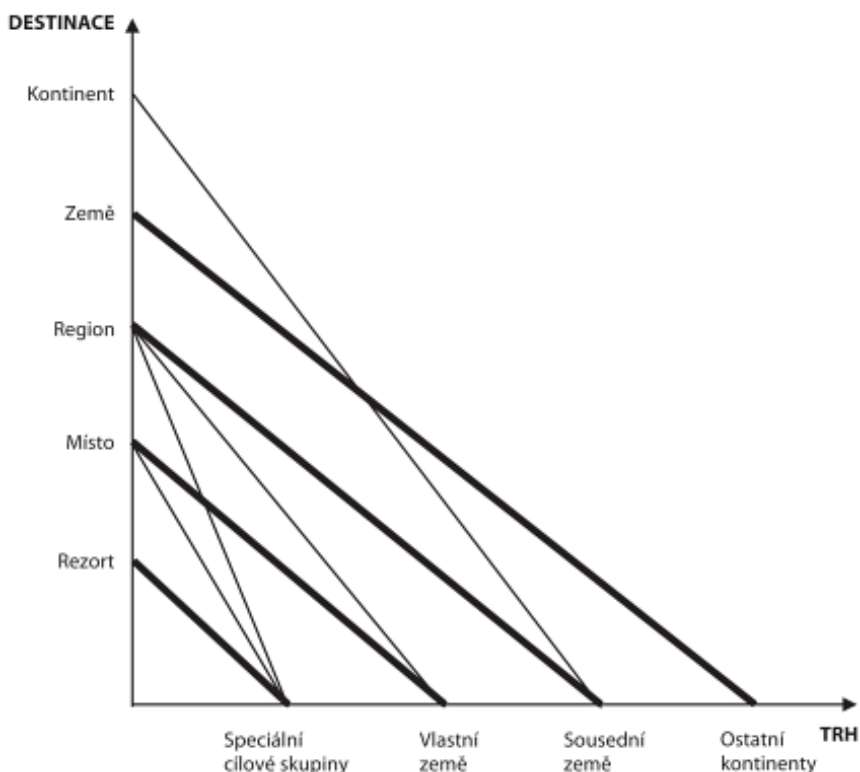
3.2 Destinace cestovního ruchu

Podle World Tourism Organisation je destinace CR chápána „jako místo s vhodnými atraktivitami ve spojitosti se zařízeními a službami cestovního ruchu, které si účastníci zvolili pro svou návštěvu. Z předchozí definice vyplývá, že právě pojem destinace cestovního ruchu nemusí nutně představovat jen cílové místo cestovního ruchu, ale také produkt cestovního ruchu spojený s daným místem. Důležitý je fakt, jak zvolený geografický region přináší celkové uspokojení a užitek návštěvníkovi. Tato definice je vymezena z pohledu zákazníků, klientů či účastníků cestovního ruchu. (Hesková, 2011)

(Palatková, 2011) říká, že za nejmenší destinační jednotku bývá považován rezort. Je to menší navštěvovaná oblast s cílem trávení volného času. Tento pojem je nejčastěji spojován s výrazy – hotelový rezort či lyžařský rezort.

Destinace bývá označována jako geografický prostor, který je volen právě hostem jako cíl jeho účasti na cestovním ruchu. Destinace je chápána jako komplex služeb pro potřeby cestovního ruchu. V obecné rovině platí označení, že destinace je směřování, cíl cesty, či místo navštívené právě účastníkem cestovního ruchu. Termín bývá využíván v různorodém pojetí a nemusí vždy nutně souviset pouze s cest. ruchem. (Hesková, 2011)

Schéma 2 – Destinace cestovního ruchu a jejich vazba na motivaci a vzdálenost

Zdroj: (Palatková, 2011)

Určení velikosti a charakteru destinace je závislé nejen na základní nabídce zvolené destinace (jejích atraktivit), ale také na nabídce odvozené, jakožto na dvou faktorech na straně nabídky. Při vymezení destinace zde má důležitou roli i strana nabídky, především pak motivace k cestě do destinace a mimo jiné také vzdálenost mezi místem výchozím a danou destinací, jak již ukazuje schéma 1. (Palatková, 2011)

Management destinace

Takto je nazýván proces řízení a vytváření zejména silných, tržně orientovaných a systémově řízených jednotek (destinací). Destinační management je pak soubor řídicích opatření a nástrojů, které jsou využívány pro oblasti jako je například plánování, marketingová komunikace, rozhodovací procesy či organizování. Bývá obvykle řízen samostatnou organizační jednotkou, která se buduje z hlediska prostorového a věcného. Zhodnocení postavení cestovního ruchu v celkovém rozvoji destinace je základním prvkem pro zpracování strategických koncepcí destinace. (Hesková, 2011)

3.3 Postavení cestovního ruchu v globálním hospodářství

Světové hospodářství a ekonomika zemí je členěna do třech základních hospodářských sektorů. Prvovýroba (primární sektor) zahrnuje odvětví, která bezprostředně využívají přírodní zdroje. Další skupinou je druhovýroba, kam se zahrnují téměř všechna odvětví zpracovatelského průmyslu, stavebnictví a nákladní doprava. Třetí skupina souvisí s obslužnou sférou (terciální sektor). Jedná se o nevýrobní činnosti, kdy jedna skupina lidí poskytuje služby jiné skupině lidí. (Holeček, Mariot, & Střída, 2005)

Služby jsou poskytovány pomocí různých obslužných zařízení. Zaměstnanost v oblasti služeb představuje vysoký podíl všech ekonomicky aktivních obyvatel, zejména ve vyspělých zemích. V těchto zemích jsou služby velmi významné z hlediska podílení se na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP). Naopak v méně rozvinutých zemích se potýkají s nízkou zaměstnaností ve službách. Úroveň hospodářství jednotlivých zemí se posuzuje na základě podílu zaměstnaných ve službách. V terciálním sektoru neboli v obslužné sféře mají vyspělejší státy světa víc než polovinu pracujících (zaměstnaných). (Holeček, Mariot, & Střída, 2005)

Cestovní ruch je řazen do tzv. nevýrobních činností, někdy nazýváno jako sféra služeb. Zahrnuje velmi obsáhlou škálu různých lidských činností, které jsou spojeny především s využitím volného času. Tato paleta zaujímá celou řadu druhů a forem jeho využívání od rekreací kratšího charakteru přes pobytové zájezdy až po horskou turistiku, návštěvy kulturních a sportovních akcí a jiné další činnosti. Patří sem také jiné aktivity související s cestovním ruchem, jako například cestování za prací (obchod), za vzděláním, řadí se sem také kongresový cestovní ruch a jiné. (Holeček, Mariot, & Střída, 2005)

3.4 Vývoj cestovního ruchu

Cestovní ruch je jedním z neodlučitelných znaků současné moderní společnosti a představuje významnou volnočasovou aktivitu. Moderní formy cestování se rozvíjí teprve v posledních dvou stoletích. Až teprve hospodářské, společenské a politické změny, které se uskutečnily v polovině 18. století, otevřely jakýsi prostor pro cestování také za zábavou. Cestování se stalo ne prostředkem k dosažení cíle, ale cílem samotným. V posledním desetiletí je již celý svět stále dostupnější a také menší díky rychlé dopravě. Samotné dějiny cestovního ruchu jsou ale mnohem delší a počátky cestování jsou zaznamenány již z doby renesance, či již ze starověku. (Štemberk, 2012)

Světový cestovní ruch

O možnostech existence tehdejšího cestování se dozvídáme z řecké a římské literatury. Jedná se o období antiky. Ve starém Římě existovaly tyto základní druhy CR:

- vodní – tzn. k moři, jezerům, do lázní;
- literární – tzn. na místa známá z literatury;
- vojenská tažení;
- obchodní cesty. (Dubská, 2011)

Staří Římané měli vybudovanou rozsáhlou silniční síť a na nich zřizovali tzv. stanice. To byla místa, kde se nacházely zásoby jídla a pití, koně, průvodci či tlumočníci. V době feudalismu můžeme cestovní ruch rozdělit na tři období, a to na raný, rozvinutý a upadající feudalismus. (Dubská, 2011)

Dalším důležitým obdobím je nepochybně období raného kapitalismu, který můžeme rozdělit na 19. a 20. století. (Malíková, 2011)

V první polovině 19. století se rozšiřuje cestovní ruch v důsledku průmyslové revoluce, hlavně v dopravě. Zlepšují se silnice a budují se železnice. Také se zlepšují služby stravovací a ubytovací. Staví se první horské hotely, zájezdní hostince se mění v hotely, staví se grandhotely. Cestuje nová společenská třída – měšťané. Kromě lázeňství cestovní ruch ještě nemá ekonomický přínos. Důležitým datem tohoto období je zcela určitě rok 1841, kdy Thomas Cook zakládá v Anglii první cestovní kancelář na světě. Ve druhé polovině 19. století se díky železnicím zpřístupňuje více oblastí a cestovní ruch již stoupá i ekonomicky. (Malíková, 2011)

Ve 20. století v období do 1. světové války (do 1914) mají obyvatelé více volného času, a začínají tedy cestovat. Vyšší vrstvy hlavně do lázní a ty nižší pak zejména do přírody. Zde zatím nerozlišujeme domácí a zahraniční cestovní ruch. Začíná se rozvíjet specializovaná pracovní síla. V období mezi válkami se státy začínají chránit, tzv. vízy, cly a pasy. Zakládají se specializované školy pro přípravu pracovníků cestovního ruchu. Také se stává oblíbené cestování v zimních měsících. Vznikají nové služby pro motoristy (čerpací stanice) a také zaznamenáváme vzniky mezinárodních organizací cestovního ruchu. V posledním období, tedy po 2. světové válce se svět rozdělil na kapitalistickou a socialistickou část. Velmi se rozvíjí doprava, nejvíce letecká. Postupně vznikají nová střediska a komplexy cestovního ruchu. Již cestují všechny vrstvy obyvatelstva. Do

cestovního ruchu čím dál více zasahuje stát, protože má z cestovního ruchu příjmy. Například v Rakousku vzniklo ministerstvo cestovního ruchu. Po roce 1989 se do celosvětového cestovního ruchu zapojují další země a cestovní ruch se stává jedním z nejdůležitějších odvětví národního hospodářství a je největším zaměstnavatelem ze všech odvětví. (Malíková, 2011)

Cestovní ruch v České republice před rokem 1989

V době od roku 1918 do roku 1940 převládá domácí cestovní ruch, hlavně pobytové zájezdy v sezoně. Využívají se hotely, ubytovny i soukromí. Cestovního ruchu se účastní vyšší vrstvy, hlavně úředníci a živnostníci. Organizují se letní tábory pro děti. Vzniká česká originalita, tzv. tramping (trampingové osady). Cizinci navštěvují hlavně hlavní město Prahu a lázně. Jedním z nejdůležitějších dat je rok 1920, kdy vznikla první československá dopravní kancelář CK ČEDOK. (Malíková, 2011)

V období od roku 1945 až 1989 převládá opět domácí cestovní ruch (z 95%). Pokud jde o množství, trvale roste cestovní ruch kvůli volnému času, zvyšování příjmů a pořizování automobilů. Cestuje se na chaty, chalupy, pod stany, do kempů, navštěvují se příbuzní. Spíše se setkáváme s dlouhodobým cestovním ruchem, který byl financován ze společenských fondů. Lidé dostávali velké příspěvky na rekreace a tábory od odborů. Občané České republiky jezdili hlavně do socialistických zemí. (Dubská, 2011)

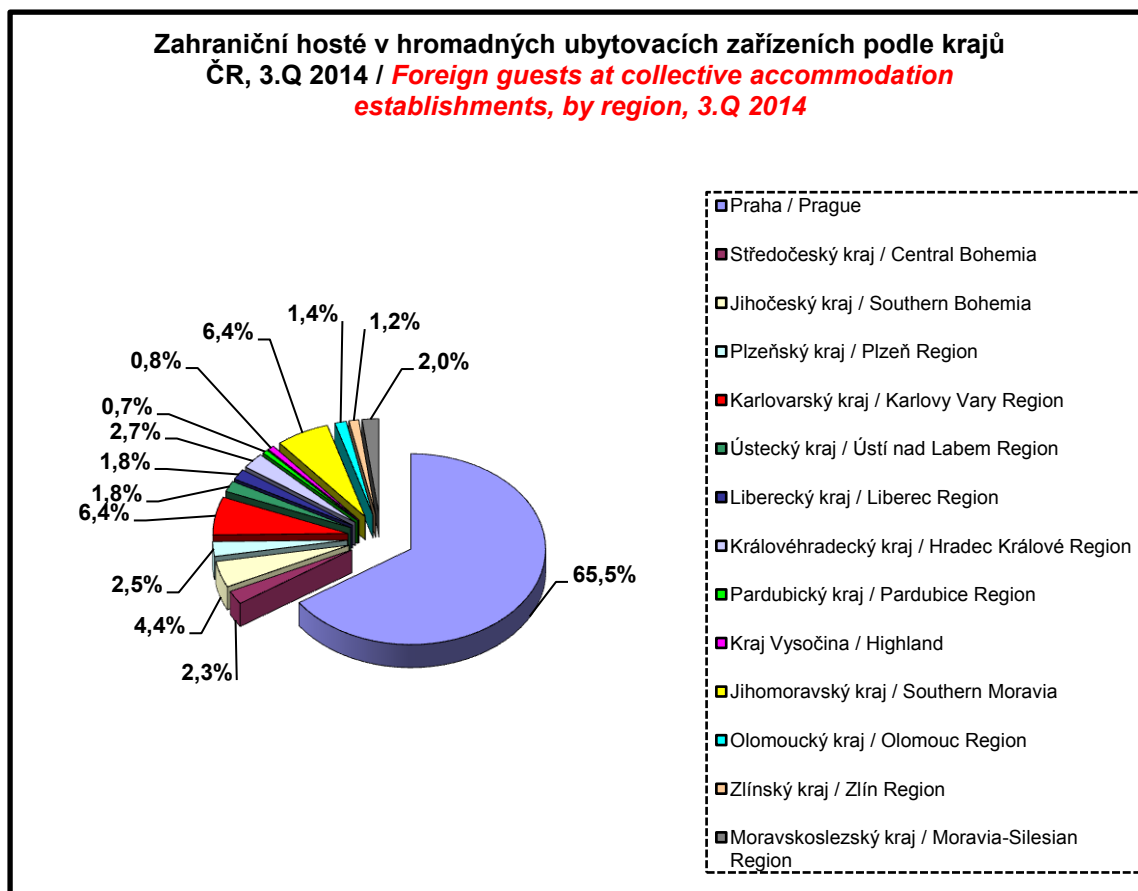
Současný cestovní ruch

V současnosti cestuje stále více lidí a stále kvalitněji. Podíl na mezinárodním CR je: 60% Evropa, 20% Amerika a 20% ostatní. Nejvíce cestují občané z Austrálie, Belgie a Kanady. Největší příjmy z cestovního ruchu má USA, Francie a Itálie. Po roce 1989 obrovsky vzrostl cestovní ruch, hlavně do zahraničí (západ, jih). Stagnuje domácí cestovní ruch a roste materiálové zabezpečení CR, zlepšují se služby atd. (Dubská, 2011)

Cestovní ruch je stejný do kvantity, ale podstatně se zlepšuje kvalita u pasivního i aktivního CR. Převládá spíše krátkodobý cestovní ruch a objevují se nové lokality pro cestování. (Malíková, 2011)

V roce 2014 přijelo do ubytovacích zařízení České republiky celkem 8,1 milionu zahraničních turistů, což bylo historicky nejvíce, tedy o 3,5 % více než v roce předchozím. Vyplývá to z dat o návštěvnosti hromadných UZ, která pravidelně zveřejňuje ČSÚ. (www.czechtourism.cz, 2015)

Graf 1 – Zahraniční hosté v hromadných ubytovacích zařízeních podle krajů ČR, 3.Q 2014

Zdroj: Český statistický úřad - (www.czechtourism.cz, 2015)

3.5 Předpoklady cestovního ruchu

Jedním z hlavních bodů a otázek, které řeší právě geografie cestovního ruchu, jsou předpoklady, někdy nazýváno také podmínky či faktory. Ty mají vliv na samotnou existenci a rozvoj cestovního ruchu, ovlivňují také obecné zákonitosti i uplatnění v určitých oblastech a střediscích. Tyto faktory pro cestovní ruch se obvykle dělí na předpoklady lokalizační, selektivní a realizační. (Holeček, Mariot, & Střída, 2005)

Lokalizační faktory jsou takové předpoklady pro cestovní ruch, které jsou prakticky neměnné, a udává je právě jejich poloha (území). Řadí se sem zejména přírodní podmínky – klimatické, charakteristika terénu (geologie, reliéf), vodstvo, přírodní atraktivita, fauna a flóra. V neposlední řadě sem patří společenské atraktivita, které vznikly a existují díky lidem a jejich činnostem, jedná se například o památky, tradice, zvyky, slavnosti apod. (Ryglová, Burian, & Vajčnerová, 2011)

Přírodní předpoklady jsou určitým výsledkem dlouhodobého a vzájemného spolupůsobení různých přírodních činitelů a jsou přímo v souladu s rozmanitostí přírodního zemského prostředí. Řadí se k nim určitě reliéf, nadmořská výška, klima a poloha v rámci světadílu a podnebných pásů, zastoupení vodstva (povrchové i podzemní vody), výskyt rostlinstva a živočišstva. Čím více jsou v určitých místech zjištěny příznivé hodnoty více než jednoho přírodního ukazatele, tím jsou tato místa z pohledu cestovního ruchu významnější. (Holeček, Mariot, & Střída, 2005)

Kulturní předpoklady, někdy také nazývány kulturně-historické, souvisejí s historií daného území a jeho vývojem. Jsou výsledkem, který vyplývá z tvůrčí činnosti člověka. Turisté mají zájem o návštěvy architektonických památek, galerií a muzeí, zajímají se o technické památky, archeologické lokality, přírodní parky i památky lidové architektury. Cíle cestovního ruchu mohou být proto mimo jiné nejen přírodně zajímavé lokality měst, které soustřeďují větší množství kulturních památek, ale bezpochyby také jednotlivé kulturně-historické lokality. (Holeček, Mariot, & Střída, 2005)

Selektivní předpoklady cestovního ruchu vyjadřují schopnost společnosti určité oblasti či země podílet se na cestovním ruchu aktivně i pasivně, tzn. nejen stát se účastníkem cestovního ruchu, ale také přijímat jiné účastníky cestovního ruchu. Tyto faktory vybírají (výběr = selekce) také oblasti a obyvatele, kteří nebo které mají jen ty nejlepší předpoklady pro účast na cestovním ruchu. Patří sem členění na předpoklady objektivní a subjektivní. (Drobná & Morávková, 2010)

Objektivní (stimulační) předpoklady můžeme rozdělit na faktory politické (mírové uspořádání světa či vnitropolitická situace), ekonomické (směnitelnost měny, výše reálné mzdy, míra investic do prezentace destinace), na demografické skutečnosti (počet obyvatel destinace, jejich mobilita) a administrativní podmínky (právní předpisy, zákony). Všechny tyto faktory, ovlivňují cestovní ruch v území. (Ryglová, Burian, & Vajčnerová, 2011)

Subjektivní předpoklady jsou rozhodujícími faktory pro ovlivnění v rozhodování lidí o účasti na cestovním ruchu. Účast je závislá zejména na jejich příslušnosti k sociální a profesní skupině, na poměrech v rodinách, ale i na četných psychologických faktorech. Velice často zde hraje významnou roli fakt, že je oblast tzv. módní, dále je významná znalost jazyků, vliv propagace a reklamy nejen středisek cestovního ruchu, ale také cestovních kanceláří. (Holeček, Mariot, & Střída, 2005)

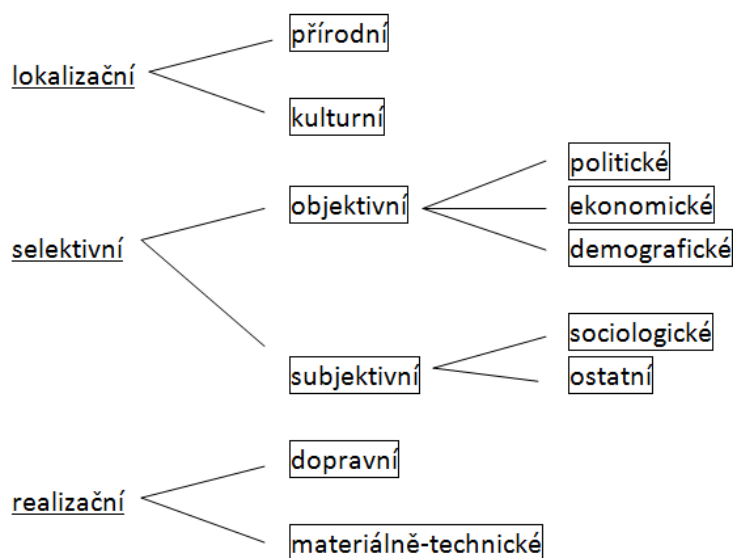
Realizační předpoklady realizují nároky účastníků cestovního ruchu v oblastech s příznivými lokalizačními podmínkami. Tyto faktory umožňují dopravit se do oblastí cestovního ruchu a následně je využívat k pobytu, k realizaci a dalším aktivitám. Patří sem podmínky (předpoklady) dopravní a materiálně-technické. (Drobná & Morávková, 2010)

Dopravní předpoklady jsou základními podmínkami. O tom, zdali je území přitažlivé, rozhodují nejen výše uvedené faktory, ale také možnost dopravního spojení, zejména pak kvalita a hustota dopravní sítě. (Drobná & Morávková, 2010)

Čím je tato dopravní síť, ať už síť silnic, železnic či leteckých spojů hustší a kvalitnější, tím je oblast lepší z hlediska předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu. (Holeček, Mariot, & Střída, 2005)

Materiálně-technické předpoklady CR znamenají vybavení oblasti zařízeními, která mají uspokojovat potřeby účastníků cestovního ruchu. Jedná se o zařízení ubytovací, stravovací, sportovní, zábavní a další. Existuje určitá kapacita těchto zařízení, tudíž je do jisté míry určující, kolik návštěvníků může území využít. (Drobná & Morávková, 2010)

Schéma 3 – Předpoklady cestovního ruchu

Zdroj: (Holeček, Mariot, & Střída, 2005)

3.6 Typologie cestovního ruchu

V každodenní praxi se ukazuje, že cestovní ruch se v různých formách a druzích stále vyvíjí, tudíž by bylo velice nedostačující specifikovat ho jen ve všeobecné rovině. Různí autoři v odborné literatuře hovoří o odlišné charakteristice, o tzv. typech cestovního ruchu, což následně vyvolává nejasnosti v teorii i praxi cestovního ruchu. (Hesková, 2011)

Formy cestovního ruchu jsou uvažovány, když se jako základ posuzování CR vezmou různé příčiny, které CR ovlivňují a pak i možné důsledky, které můžou přinést a přináší. O druzích cestovního ruchu se hovoří právě tehdy, když je základem pro posuzování CR motivace účastníků (účel, pro který turisté cestují). (Hesková, 2011)

3.6.1 Formy cestovního ruchu

Formy cestovního ruchu existují na základě různých rozlišení kvalitativních charakteristik. Podle tohoto členění se může následně sledovat vývoj, intenzita i struktura jednotlivých druhů cestovního ruchu. (Holeček, Mariot, & Střída, 2005)

Jiná definice říká, že formy cestovního ruchu odpovídají potřebám svých účastníků. *Základní formy cestovního ruchu odpovídají nejširším potřebám, zatímco specifické formy uspokojují specifické požadavky jeho účastníků.* (Rygllová, Burian, & Vajčnerová, 2011)

V ohledu na správné určení cílů a potřeb jeho účastníků je pak produkt lépe připraven a i nabízen na trhu cestovního ruchu (cílové skupině účastníků). (Hesková, 2011)

Typologie forem cestovního ruchu využívá více klasifikačních kritérií:

1. z geografického hlediska (domácí, zahraniční, aktivní, pasivní, mezinárodní, vnitřní);
2. podle počtu účastníků (individuální, skupinový, masový, ekologický);
3. podle způsobu organizování (individuálně, organizovaně, klubový cestovní ruch);
4. podle věku účastníků (cestovní ruch dětí, mládežnický, rodinný, seniorský);
5. z hlediska délky účasti (výletní, krátkodobý, víkendový, dlouhodobý);
6. podle převažujícího místa pobytu (městský, ekoagroturistika, horský, přímořský, ...);
7. podle ročního období (sezonní, mimosezonní, celoroční);
8. podle použitého dopravního prostředku (motorizovaný, železniční, letecký, lodní);
9. z hlediska dynamiky (pobytový, putovní, poznávací);
10. ze sociologického hlediska (návštěvy, sociální, komerční, etnický), (Hesková, 2011);
11. podle dopadu na životní prostředí (měkký, tvrdý), (Malíková, 2011).

Schéma 4 – Základní charakteristiky masového a ekologického cestovního ruchu (J. Krippendorf, 1975)

cestovní ruch

1) <u>masový (hromadný)</u> - charakteristika: i. málo časuii. rychlé dopravní prostředkyiii. pevný program řízený zvenkuiv. importovaný životní stylv. paměťihodnostivi. pohodlný a pasivnívii. malá nebo žádná duchovní přípravaviii. žádné cizí jazykyix. pocit převahyx. nákupyxi. suvenýryxii. pohlednicexiii. zvědavostxiv. hlučnost	2) <u>ekologický (individuální, rodinný, cestování s přáteli)</u> - charakteristika: i. hodně časuii. přiměřeně pomalé dopravní prostředkyiii. spontánní rozhodnutí řízené zevnitřiv. způsob života typický pro danou zemiv. zážitkyvi. namáhavý a aktivnívii. studium předcházející návštěvě zeměviii. učení se cizím jazykůmix. radost z poznáváníx. dárčkyxi. vzpomínky, poznámky, nové poznatkyxii. fotografování, kreslení, malováníxiii. taktxiv. ticho

Zdroj: (Hesková, 2011) – vlastní zpracování

3. 6. 2 Druhy cestovního ruchu

Z hlediska motivace účasti na cestovním ruchu hovoříme zejména o:

- rekreační cestovní ruch (recreation);
- tématický cestovní ruch (thematic tourism);
- sportovní cestovní ruch (sport tourism);
- dobrodružný cestovní ruch (adventure tourism);
- myslivecký cestovní ruch (hunting tourism);
- rybářský cestovní ruch (fishing tourism);
- kulturní cestovní ruch (cultural tourism);
- náboženský cestovní ruch (pilgrimage tourism);
- lázeňský cestovní ruch (spa tourism);
- zdravotní cestovní ruch (health tourism);
- kongresový cestovní ruch (congress, resp. convention tourism);
- stimulační cestovní ruch (incentive tourism). (Hesková, 2011)

Druhy cestovního ruchu se ale ve skutečnosti v čisté podobě spíše nevyskytují. Jedná se zejména o jejich vzájemné prokombinování, kdy jeden z nich zůstává dominantnějším. Například rekreační cestovní ruch se nejčastěji kombinuje s kulturním sportovním a zdravotním cestovním ruchem, lázeňský pak s kulturním a zdravotním cestovním ruchem. (Hesková, 2011)

Je nutné také dodat, že se v žádném případě nejedná o kompletní sestavení přehledu druhů a forem CR. Každodenní praxe je totiž neustále obohacuje. (Hesková, 2011)

3.7 Organizace cestovního ruchu

Jedná se o mezivládní a mezinárodní organizace, které spadají pod subjekty mezinárodního práva. Mezivládní organizace nevykonávají veřejnou moc, jelikož nemají území ani příslušné obyvatelstvo, a tudíž se nevystavují obecnému mezinárodnímu právu, které platí pouze pro územní suverény. (Palatková, 2011)

Rozdělení mezinárodních organizací podle zaměření a vazby jejich agendy na sektor turismu

1. Mezinárodní organizace, jejichž hlavní a jedinou náplní je agenda turismu,
 - např. UNWTO, WTTC, IH&RA, ETOA.
2. Mezinárodní organizace, jejichž agenda je širší a turismus v ní představuje jednu z několika či mnoha dalších součástí,
 - např. ILO, IATA, FAO.
3. Mezinárodní organizace, jejichž vazba na turismus je velice volná,
 - např. MMF, UNICEF. (Palatková, 2011)

Rozdělení mezinárodních organizací podle charakteru a členské základny

1. Mezinárodní organizace mezivládní,
 - např. UNWTO, WTO, ILO.
2. Mezinárodní organizace mimovládní,
 - např. WTTC, Aiest, ECTAA. (Palatková, 2011)

Mezinárodní organizace se mohou dělit i podle dalších charakteristik, například celosvětová a regionální působnost, charakter členské základny, který je důležitý pro celkové zaměření a cíle organizace, nebo také podle míry specializace mezinárodní organizace. (Palatková, 2011)

Mezivládní organizace

Mezi nejdůležitější mezivládní organizace patří takové organizace, které mají podstatný význam pro oblast turismu a které vznikly jako subjekty s právní subjektivitou, zejména v systému OSN, ale i mimo něj. Z hlediska klasifikace podle zaměření na turismus je lze rozdělit následovně:

1. Mezinárodní mezivládní organizace s agendou turismu jako hlavní a jedinou náplní:

- UNWTO (UN World Tourism Organisation),
- ETC (European Travel Commission). (Palatková, 2011)

2. Mezinárodní mezivládní organizace řešící kromě agendy turismu i další sektory, s prokazatelnými dopady do sektoru turismu, k nimž patří zejména:

- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development),
- OSN (UN, United Nations) jako zastřešující a univerzální organizace,
- ILO (International Labour Organisation),
- UNESCO (UN Educational, Scientific and Cultural Organisation),
- FAO (UN Food and Agriculture Organisation),
- UNCTAD (UN Conference on Trade and Development),
- UNEP (UN Environmental Programme),
- Světová banka (WB, World Bank Group) a Mezinárodní měnový fond,
- WTO (World Trade Organisation). (Palatková, 2011)

Mimovládní organizace

Do těchto organizací patří zejména ty, jejichž činnost ovlivňuje oblast turismu. Seznam takových organizací je velice obsáhlý a dlouhý. Proto bude následující část věnována pouze těm mimovládním. Zejména z toho důvodu, že jejich náplní práce je zcela jednoznačně agenda turismu. (Palatková, 2011)

Jedná se o světovou organizaci cestovního ruchu (UNWTO), světovou radu cestování a turismu (WTTC), organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) a o organizace a programy v systému OSN.

UNWTO (Světová organizace turismu)

WTO vznikla v roce 1975 a od roku 2003 působí jako specializovaná organizace OSN pod názvem UNWTO. Její sídlo je v Madridu a má i regionální pobočky po celém světě. UNWTO je jedinou mezinárodní organizací a fórem svého druhu sloužícím nejen jako zdroj informací, ale zároveň i know-how v oblasti turismu. Organizace má celkem 154 členských zemí (teritorií a disponuje i přidruženými členy z privátního sektoru, vzdělávacích institucí, asociací a místních turistických úřadů). Cílem UNWTO je především podpora rozvoje turismu a jeho pozitivních ekonomických, sociálních a kulturních efektů v nejšířším slova smyslu ve všech světových regionech, kde má organizace své zastoupení. (Narasaiah, 2006)

WTTC (Světová rada cestování a turismu)

Jde o mezinárodní organizaci, která byla založena v Londýně (dnešní sídlo) v roce 1990. Slouží především pro soukromé firmy globální ekonomiky z odvětví turismu. WTTC je považována za druhou nejvýznamnější organizaci působící v mezinárodním turismu. Její členskou základnou jsou prezidenti, předsedové a CEO. Díky této členské základně, která má podobu konkrétních privátních subjektů, je skutečně uplatňována celá řada opatření a nástrojů i v praktickém životě a s konkrétními dopady. (Palatková, 2011)

OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj)

Vznik organizace se datuje k roku 1961 v Paříži, kde má dodnes také sídlo. Jejím cílem je především zvýšit životní standard obyvatel jejích členských zemí, dosáhnout nejvyšší možný udržitelný ekonomický růst a zaměstnanost, či podpora finanční stability. K hlavním nástrojům patří deklarace o mezinárodních investicích, boj proti úplatkářství, fiskální instrumenty pro zamezení dvojímu zdanění a řada dalších. (Palatková, 2011)

Organizace a programy v systému OSN

OSN (Organizace spojených národů)

Tato organizace vznikla k datu 24. 10. 1945 na základě podepsání Charty OSN zúčastněnými stranami. Existovaly ale již první snahy o mírové uspořádání, které však byly starší a sahaly až do roku 1899, kdy se v Haagu konala první mírová konference, a posléze do roku 1919, kdy vznikla Společnost národů s cílem podpory mezinárodní spolupráce a zachování mírových a bezpečnostních podmínek. (Palatková, 2011)

UNESCO (Organizace pro výchovu, vědu a kulturu)

Vznik organizace UNESCO souvisí s podpisem Úmluvy o UNESCO v Londýně, přesněji dne 4. 11. 1945. I tehdejší Československo se řadilo mezi zakládající státy. Dnes je hlavním úkolem organizace především usilovat o udržení mezinárodního míru, a to rozvíjením spolupráce v oblasti vědy a kultury, výchovy a také prosazováním úcty k lidským právům a právnímu řádu. (Palatková, 2011)

Česká republika má zapsáno na seznamu 12 nemovitých a 3 nehmotné kulturní památky a vedle toho také 6 biosférických rezervací UNESCO. Také se aktivně zapojuje i do dalších programů UNESCO, jako je např. Paměť světa, program světových výročí významných osobností či událostí světové kultury, vědy a výchovy. (Palatková, 2011)

Orgány koordinace cestovního ruchu v České republice

Právě Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky je nejvyšším orgánem koordinace cestovního ruchu v České republice. Patří sem také její podvýbor pro cestovní ruch a krizové regiony. (Hesková, 2011)

Ministerstvo pro místní rozvoj

V České republice patří podpora rozvoje cestovního ruchu do rozsahu působnosti právě Ministerstva pro místní rozvoj (MMR). Toto ministerstvo bylo zřízeno s účinností od 1. 11. 1996. Spolupracuje na řešení specifických cílů i s dalšími ministerstvy a celou řadou regionálních sdružení a organizací, s místní správou a samosprávou. (Hesková, 2011)

Kraje

Oblast cestovního ruchu je také v kompetenci jednotlivých krajů na území České republiky. V oblasti turismu kraj zpracovává koncepční dokumenty pro rozvoj turismu, koordinuje činnosti informačních center a iniciuje vznik a činnost destinačních managementů. Nejvyšším orgánem kraje je zastupitelstvo. (Tittelbachová, 2011)

Obce

Obce vykonávají stejné činnosti v oblasti turismu jako kraje v samostatné působnosti. K nejdůležitějším patří zřizování informačních center, správa a provoz kulturních památek, vytváření grantových schémat na systémovou podporu turismu, koordinace aktivit podnikatelských subjektů v oblasti turismu, apod. (Tittelbachová, 2011)

CzechTourism

Zřizovatelem této organizace je Ministerstvo pro místní rozvoj jako ústřední orgán státní správy ČR ve věcech týkajících se cestovního ruchu. V překladu, Česká centrála cestovního ruchu, je státní příspěvkovou organizací. Mezi její úkoly patří v rámci svého poslání koordinovat státní propagace cestovního ruchu s aktivitami prováděnými podnikatelskými subjekty, a rozvíjet střednědobou a aktuální strategii pro marketing produktů cestovního ruchu na domácím i zahraničním trhu. Základním cílem je však propagace ČR jako destinace cestovního ruchu v zahraničí i v ČR. (Hesková, 2011)

Asociace hotelů a restaurací České republiky (AHR ČR)

Vznikla sloučením dvou subjektů: HO.RE.KA ČR Sdružení podnikatelů v pohostinství a cestovním ruchu a Národní federace hotelů a restaurací České republiky. Tyto subjekty svým sloučením vytvořily jednotnou organizaci pro rozvoj a reprezentaci oboru v rámci ČR. Mezi cíle AHR ČR patří bránit a prosazovat zájmy členů na různých úrovních, vést členy ke zvyšování kvality poskytovaných služeb. (Orieška, 2010)

Asociace českých cestovních kancelářů a agentur (AČCKA)

Asociace českých cestovních kancelářů a agentur je profesní sdružení subjektů cestovního ruchu, které vzniklo v roce 1991. Hlavním účelem asociace je ochrana a zastupování hospodářských zájmů především cestovních kancelářů a agentur. Je členem mezinárodní organizace ECTAA. (Tittelbachová, 2011)

Asociace se dlouhodobě spojuje a v neposlední řadě také navazuje kontakty s organizacemi v zahraničí, které mají podobné zaměření, dále s národními centrály ČR, s pořadateli veletrhů cestovního ruchu a s dalšími subjekty. (Hesková, 2011)

Asociace průvodců České republiky (AP ČR)

Tato organizace vznikla v roce 2001 a předmětem její činnosti je především hájit profesní zájmy členů ve všech oblastech, podílet se na kvalifikačních zkouškách a dalším vzdělávání průvodců, společensky průvodce sdružovat, propagovat a prezentovat služby svých členů apod. Funguje jako občanské sdružení průvodců v oblasti cestovního ruchu. Mezi členy asociace patří kvalifikovaní průvodci doprovázející zájezdy zahraničních i tuzemských turistů v ČR a v zahraničí, místní odborní průvodci, ale i průvodci v památkových objektech naší země. (Hesková, 2011)

3. 8 Služby v cestovním ruchu

Existuje zde velmi úzce spjatý vztah mezi cestovním ruchem, službami pro využití volného času a ubytovacími a stravovacími službami, i přesto, že se dá s určitostí říci, že tyto tři oblasti jsou odlišné, ačkoli příbuzné. Cestovní ruch je aktivita, volný čas znamená časový pojem a ubytování a stravování se týkají služeb. (Horner & Swarbrooke, 1996)

Služby cestovního ruchu jsou nazývány jako služby komplexní. Důležitý je fakt, že jsou nabízeny a následně také poskytovány velkým množstvím podnikatelských i nepodnikatelských subjektů, jak v místě poptávky, tak i v samostatném rekreačním prostoru. Pro uspokojení potřeb návštěvníků je nezbytná spolupráce mezi jednotlivými subjekty a s tím souvisí také koordinace činností v dané prostoru a v daném čase i koordinace z hlediska funkcí služeb cestovního ruchu. (Jakubíková, 2012)

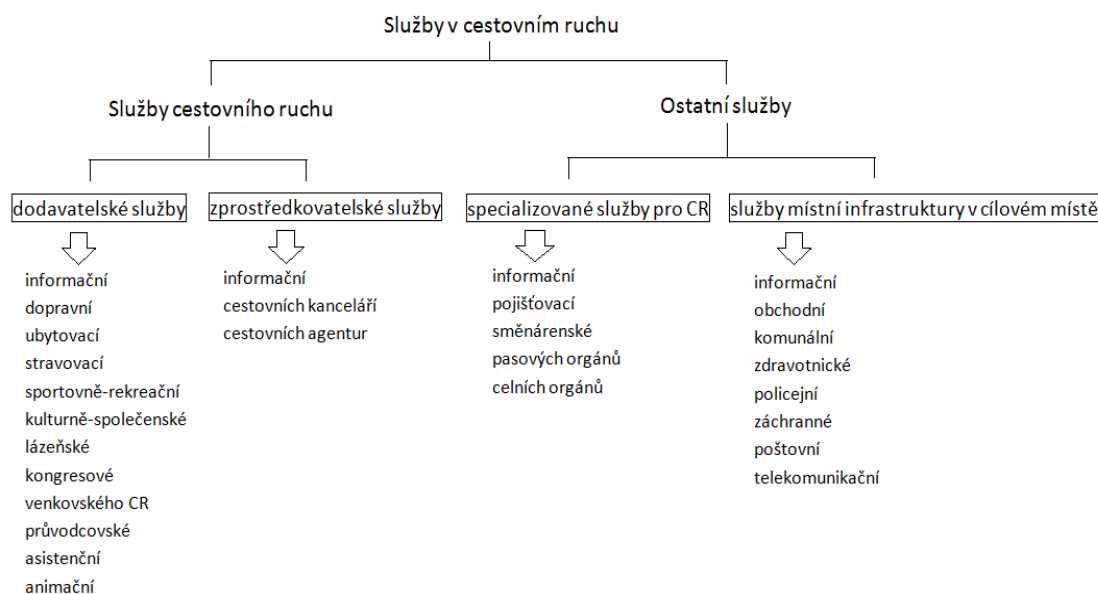
Poskytované služby v cestovním ruchu nejsou velmi sourodé, což umožňuje jejich klasifikaci z několika hledisek:

- I. podle významu ve spotřebě účastníků cestovního ruchu:
 - a. **základní** – zabezpečující přemístění účastníků CR do rekreačního prostoru a zpět a služby spojené s pobytem v rekreačním prostoru (dopravní, ubytovací a stravovací);
 - b. **doplňkové** – služby spojené s využíváním atraktivit, vlastností charakteristických pro určitý rekreační prostor;
- II. podle charakteru spotřeby:
 - a. **osobní** – užitný efekt se dostaví bezprostředně (odnesení zavazadel);
 - b. **věcné** – užitný efekt se dostaví zprostředkovaně (úprava lyžařské výstroje);
- III. podle způsobu úhrady
 - a. služby **placené**;
 - b. služby **neplacené**;
- IV. podle místa
 - a. služby poskytované **v místě obvyklého pobytu**;
 - b. služby poskytované **během přepravy**;
 - c. služby **v rekreačním prostoru**;
- V. podle způsobu zabezpečení
 - a. služby **vlastní**;

- b. služby **poskytované dodavatelským způsobem** (ubytovací, stravovací služby) – není zapojen mezičlánek;
 - c. služby **obstarávané** – s využitím cestovní kanceláře či agentury;
- VI. podle funkcí ve vztahu k jednotlivým uspokojovaným potřebám účastníků cestovního ruchu:
- a. dopravní;
 - b. ubytovací;
 - c. stravovací;
 - d. zprostředkovatelské;
 - e. společensko-kulturní;
 - f. sportovně-rekreační;
 - g. lázeňsko-léčebné;
 - h. směnářské;
 - i. průvodcovské;
 - j. informační;
 - k. obchodní;
 - l. celní aj.

(Jakubíková, 2012)

Schéma 5 – Struktura služeb v cestovním ruchu

Zdroj: (Hesková, 2011)

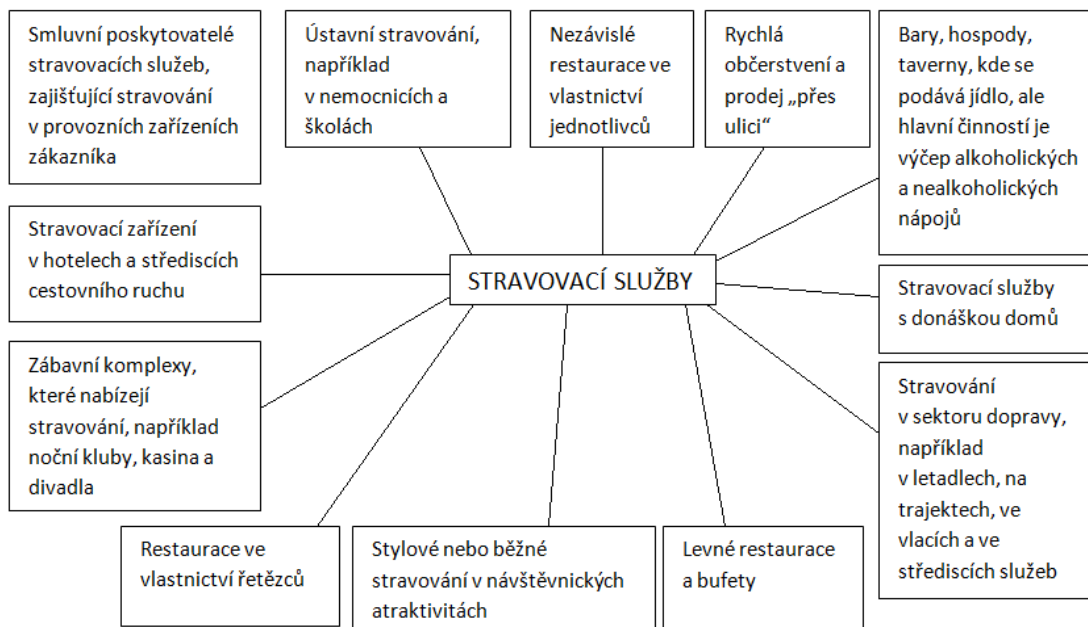
3. 8. 1 Stravovací služby

Stravovací služby vedou k určitému zotavení, zabezpečují uspokojení základních potřeb výživy a dotváří větší fond volného času, který se využívá pro uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu, které jsou cílem účasti na cestovním ruchu. (Orieška, 2010)

Spadají sem služby stravování základního, doplňkového a občerstvení. Patří sem také společensko-zábavní služby, které souvisí s kulturním programem či dalšími službami. Doprovázeny jsou například i hudební produkcí. (Hesková, 2011)

Významnou součástí produktu cestovního ruchu jsou bezpochyby také služby stravovací, které nejsou určeny pouze turistům, ale široké veřejnosti. Jejich poskytování je umožněno přímo v takových zařízeních, která jsou pro tyto účely cíleně budována (restaurace, rychlá občerstvení aj.), v UZ, v nemocnicích, firmách, školách, ale i na mnoha jiných místech. Stravovací zařízení jsou v mnoha případech budována primárně pro uspokojení potřeb místního obyvatelstva. (Jakubíková, 2012)

Schéma 6 – Různé typy stravovacích služeb

Zdroj: (Horner & Swarbrooke, 1996)

Trh stravovacích služeb, jak je vidět na schématu č. 5, je velmi pestrý. Tržní segmenty se odlišují v závislosti na typu stravovacího zařízení. Každý ze zákazníků stravovacího zařízení bude mít svůj individuální soubor výhod, které hledá. Například ve stejné restauraci někdo oceňuje její atmosféru, či pestrou nabídku, další vynikající obsluhu, rychlost servírování jídel, apod. Stejná restaurace může mít jinou přitažlivost pro hosty z různých zemí. Je důležité, aby měli jeho majitelé jasnou představu, jaké cílové skupině bude zařízení sloužit, a to před samotným otevřením. Výběr takové cílové skupiny či skupin, je spojen s provedením analýzy vnějšího i vnitřního prostředí. (Jakubíková, 2012)

Pohostinská zařízení nabízejí služby účastníkům CR nejen v cílovém místě, ale i během cestování. Během cestování se poskytují služby základního a doplňkového stravování v dopravních prostředcích. Při kratších přepravách jde hlavně o občerstvení, při delších i o stravování, obvykle v omezeném sortimentu jídel a nápojů. (Hesková, 2011)

Služby základního stravování poskytují pohostinská zařízení s převážně stravovací funkcí (restaurace, motorest, jídelna se samoobsluhou). **Služby doplňkového stravování a občerstvení** jsou realizovány v provozovnách: denní bar, grilbar, snackbar, pizzeria, bufet a hostinec. Dále to jsou i zařízení tzv. rychlého stravování nebo občerstvení, která se považují za moderní, úsporná, avšak jejich produkty z výživového hlediska určitě i diskutabilní. Společenské a zábavní služby poskytují zařízení se společensko-zábavní funkcí, a to kavárna, vinárna, pivnice, noční disco klub případně další. (Hesková, 2011)

Vedle využívání společných stravovacích služeb v cestovním ruchu se setkáváme i s individuálním stravováním, které bývá obvykle spojeno s pobytem ve vlastních UZ nebo s horskými vycházkami do míst, kde nejsou pohostinská zařízení. Kromě relativně levnější přípravy stravy má individuální stravování i nevýhody – je náročné na čas, nízká je i úroveň uspokojování výživových potřeb sušenou nebo konzervovanou stravou. Uvedená negativa odstraňuje v posledních letech potravinářský průmysl výrobou tzv. convenience produktů. Postupně vzrůstá jejich popularita, zejména díky praktičnosti. (Orieška, 2010)

Existují pohostinská zařízení pevná neboli stacionární či pohyblivá, jinými slovy ambulanti. Také se můžou odlišovat na základě jejich využívání a to na celoroční nebo sezónní. Pevná pohostinská zařízení mají svoje stálé (pevné) sídlo, pohyblivá pohostinská zařízení nahrazují nebo doplňují stabilní síť dle sezónní poptávky (kiosek, pojízdná prodejna, např. na koupališti, na pláži). (Hesková, 2011)

Tabulka 1 – Tržní segmenty a různé typy stravovacích zařízení

Typ zařízení	Hlavní segment nebo kritéria segmentace
Slavná Michelinova tříhvězdičková restaurace ve Francii	<ul style="list-style-type: none"> ∞ bohatí lidé z regionu, kteří si mohou dovolit ceny v restauraci ∞ zahraniční turisté na obchodních cestách i na dovolených ∞ vyšší společenské třídy ∞ příležitostní návštěvníci
Rychlé občerstvení „fish and chips“ v Anglii	<ul style="list-style-type: none"> ∞ lidé z nižších společenských vrstev s nižšími příjmy ∞ lidé, kteří bydlí do jednoho kilometru od zařízení ∞ pravidelní návštěvníci ∞ páry, jednotlivci a rodiny
Řecká vesnická taverna	<ul style="list-style-type: none"> ∞ místní lidé z vesnice ∞ řečtí turisté ∞ zahraniční turisté z různých tříd s různými příjmy ∞ rodiny
Konferenční zařízení v Německu	<ul style="list-style-type: none"> ∞ lidé na obchodních cestách – z místa, z oblasti, z tuzemska, ze zahraničí, nebo směs všech čtyř typů

Zdroj: (Horner & Swarbrooke, 1996)

Tabulka 1 ilustruje, jak se mohou lišit tržní segmenty v závislosti na typu stravovacího zařízení. Najdeme u nich podobné rozdíly jako v tabulce 2 u výhod, které hledají zákazníci. (Horner & Swarbrooke, 1996)

Tabulka 2 – Výhody očekávané od různých produktů stravovacích služeb

Produkt stravovacích služeb	Hlavní očekávané výhody
Slavná Michelinova tříhvězdičková restaurace ve Francii	<ul style="list-style-type: none"> ∞ pověst ∞ celoživotní zážitek ∞ postavení ∞ zvláštní atmosféra ∞ estetický požitek z rafinovaně připraveného jídla
Rychlé občerstvení „fish and chips“ v Anglii	<ul style="list-style-type: none"> ∞ hospodárnost ∞ pohodlí spolehlivost ∞ rychlost ∞ důvěrná znalost
Řecká vesnická taverna	<ul style="list-style-type: none"> ∞ družná atmosféra ∞ neformálnost ∞ jednoduché jídlo ∞ uvolnění, odpočinek
Konferenční zařízení v Německu	<ul style="list-style-type: none"> ∞ příležitost mluvit o profesních záležitostech s jinými lidmi ∞ možnost ochutnat nová, neznámá jídla ∞ rychlost servírování jídel v zájmu dodržení časového rozvrhu konference

Zdroj: (Horner & Swarbrooke, 1996)

V cílových místech pak nabízí stravovací služby dva typy pohostinských zařízení. Jednak ty, které jsou již součástí ubytovacích zařízení (hotely, penziony, atd.), a dále ty, které jsou samostatně stojícími objekty a mají také možnost uspokojit potřeby nejen místních, ale také účastníků cestovního ruchu. (Hesková, 2011)

V posledních letech je oblíbena tzv. gastronomická turistika. Turisté cestují za jídlem, za nápoji a to především za vínem a pivem. (Ryglová, Burian, & Vajčnerová, 2011)

3. 8. 2 Ubytovací služby

Hlavní funkcí ubytovacích služeb je poskytnout účastníkovi cestovního ruchu ubytování mimo místo jeho obvyklého pobytu, s čímž souvisí i další uspokojení jeho potřeb, které jsou spojeny s přenocováním či přechodným ubytováním. (Jakubíková, 2012)

Právě ubytovací služby a jejich poskytování jsou předpokladem rozvoje pobytového cestovního ruchu, jelikož nabízejí veřejnosti ubytovací zařízení. Tato zařízení jsou buď komerční (zisková) nebo nezisková zařízení (například zařízení občanských sdružení). Jsou postaveny obvykle spolu s pohostinskými odbytovými středisky nebo pak jako samostatné ubytovací zařízení. (Hesková, 2011)

Ubytovací zařízení se člení podle několika hledisek, např.:

- **podle způsobu výstavby:**
 - pevná (hotely, motely, aj.),
 - částečně pevná (montované chaty),
 - přenosná (stany),
 - pohyblivá (lůžkové a lehátkové vozy, karavany, přívěsy, rotely aj.);
- **podle časového využití:**
 - celoroční,
 - sezónní (jedno- a dvousezónní);
- **podle kategorií:**
 - tradiční (hotely, penziony, motely a apartotely, byrotely – apartmány s kanceláři, horstely – hotely s prostorami pro ustájení koní),
 - doplňková (chaty, bungalovy, botely, kempy a další sezónní zařízení),
 - a ostatní (ubytování ve školách, na vysokoškolských kolejích atd.).
(Jakubíková, 2012)

Ubytovací zařízení se dají členit na hotely a parahotelová zařízení. Objekty jako například turistické ubytovny, kempy, chatové osady, objekty v soukromém vlastnictví (chalupy, chaty) patří do tzv. parahotelových zařízení. Zařízení, která slouží k ubytování, se mohou členit podle několika hledisek do kategorií (například druh, vybavenost, kvalita a rozsah služeb) a do tříd, které jsou označeny 1 až 5 hvězdičkami. (Jakubíková, 2012)

Kategorie určuje druh ubytovacího zařízení (*hotel, hotel garni, penzion, motel*).

Třída (*****) stanoví minimální požadavky na vybavení, úroveň a rozsah služeb spojených s ubytováním. (Jakubíková, 2012)

Ubytovací zařízení se dělí i na sezónní a celoroční. Celoroční je v provozu během celého roku, sezónní zařízení se snaží uspokojit poptávku, která bývá zvýšená zejména v letních měsících obvykle v době 90 až 120 dní. (Hesková, 2011)

Standardem služeb je nazýván především rozsah a kvalita služeb. Je nabízen různý standard placených a neplacených doplňkových služeb. Placené služby se poskytují za peněžní úhradu. Jde například o prodej vybraných druhů zboží, praní, žehlení a čištění oděvů, půjčování automobilů, obstarávání jízdenek, vstupenek, úschova cenností v trezoru, poskytování průvodcovských či animačních služeb ve spolupráci s CK. (Orieška, 2010)

K neplaceným službám patří zejména podávání informací, úschova zavazadel a jejich přeprava v UZ, přijímání a odevzdávání vzkazů, rezervování míst v odbytových střediscích atd. Placené a neplacené služby poskytované ubytovaným hostům je možné dělit podle jejich poskytování - při příchodu, během pobytu, při odchodu. (Hesková, 2011)

Kategorie ubytovacích zařízení

Hotel je takové ubytovací zařízení, které poskytuje přechodné ubytování pro hosty a služby s tím spojené a má nejméně 10 pokojů pro hosty. (Orieška, 2010)

Motel je takové ubytovací zařízení, které poskytuje přechodné ubytování pro motoristy a má nejméně 10 pokojů pro hosty.

Penzion je takové UZ, které disponuje nejméně 5 pokoji pro hosty a omezeným rozsahem doplňkových služeb, ubytovací služby jsou ale srovnatelné s hotelem.

Ostatní ubytovací zařízení jsou turistické ubytovny, koleje, internáty, kempy, chaty či bungalovy, vybavené pro poskytování přechodného ubytování. (Hesková, 2011)

4 CHARAKTERISTIKA DESTINACE – JIŽNÍ MORAVA

Jižní Morava je kulturním i hospodářsky významným regionem nacházejícím se v jihovýchodní části České republiky. Návštěvníkům může jižní Morava nabídnout převratné množství kulturních, historických, přírodních i technických památek. Příroda byla k jižní Moravě neobyčejně štědrá, to dosvědčuje i přírodní krása CHKO Moravský kras. Najdeme zde i mnoho památek a lokalit uvedených na Seznamech světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. (www.risy.cz, 2012)

V regionu jižní Morava je vysoký podíl zaměstnanosti v oblasti služeb, ale poměrně málo lidí pracuje v pohostinství či ubytování. Na základě počtu turistů v oblasti je jižní Morava řazena k mírnému nadprůměru ČR. Typická je zde poptávka turistů po pobytové turistice u vody, naučné kulturní turistice či vinařské turistice. (www.risy.cz, 2012)

4.1 Turistické oblasti

Jižní Morava se skládá z pěti turistických oblastí, je to Znojmo a Poddyjí, Pálava s Lednicko-valtickým areálem, dále Brno a jeho okolí, Slovácko a Moravský kras a okolí.

Znojmo a Poddyjí

Znojensko se nachází v jihozápadní části jižní Moravy. Pyšní se přírodními krásami i tisíciletou tradicí centra slovanského osídlení. Je to ráj všech cyklistů a milovníků vína. Prosluněné a úrodné nížiny, bohaté vinohrady a ovocné sady se střídají s malebnou pahorkatinou a hlubokými údolí několika řek. Kolem toku řeky Dyje se nachází nejmenší národní park České republiky, Poddyjí. Centrem oblasti je historické město Znojmo, středisko vyhlášené vinařské oblasti. (www.jizni-morava.cz, 2013)

Pálava a Lednicko-valtický areál

Na samém jihu Moravy vystupuje miniaturní vápencový masiv Pálavy. Dosahuje výšku pouhých 549 metrů, a i přesto, že Pálava nesplňuje geografické parametry horské krajiny, je považována za tzv. nejmenší hory na Moravě. Od ostatních moravských hor se Pálava odlišuje nejenom výškou, ale především geologickým podložím. Vápencové podloží v kombinaci s geografickou polohou na jihu Moravy podmiňuje nesmírně pestrou druhovou rozmanitost zdejší říše rostlin a hmyzu. CHKO Pálava je proto součástí biosférické rezervace UNESCO nazvané Dolní Morava. (Janoška, 2010)

Tato oblast je zcela určitě vysoce mimořádná, a to díky kulturní krajině Lednicko-valtický areál. Jde o s největší pravděpodobností nejrozsáhlejší prostor na světě. Rozprostírá se přibližně na 200 km² krajiny a tvoří ho dva zámky i četné salety, což jsou drobné romantické stavby jako například kolonády, sochy, lesní chrámy apod. Ty jsou zasazené v krajině, která se z parkových zahrad pozvolna stává krajinou obohacenou vzácnými druhy stromů a vybudovanými rybníky. (www.jizni-morava.cz, 2013)

Slovácko

Moravské Slovácko je známé především díky živému folklóru s tradicemi lidových písní, tanců, krojů, slavností a tradičních řemesel. Přírodní hranice oblasti je vytvořena na severu hlubokými listnatými lesy Žďánického lesa a pohořím Chřiby, na jihu hřebenem Bílých Karpat. Unikátní a jedinečné prostředí dotváří také vinařská turistika, vodní cesta Baťův kanál, stavební památky světové i církevní architektury, zajímavá archeologická naleziště a celá řada jedinečných folklorních akcí a festivalů. (www.jizni-morava.cz, 2013)

Moravský kras a okolí

Moravský kras je krajem nevšedních krás, divukrásných jeskyní, svěžích vrchovin a údolí, krajem vzácných historických památek. (Daněk & Glet, 2005)

Jedná se o oblast s nádhernou přírodou a s více než tisícovkou jeskyní, které nabádají k objevování krásy podzemního světa. Je to jedna z ekologicky nejčistších oblastí České republiky. Pod zemskou úrovní se nacházejí rozsáhlé komplexy krápníkových jeskyní, o jejich přítomnosti vypovídají i další neobvyklé zvláštnosti – ponorné říčky, propadání vodních toků, poklesy terénu včetně hlubokých údolí s vápencovými skalními útesy, které jsou ideální pro horolezecké terény. Klidné, zdravé a atraktivní životní prostředí je vhodné pro pobyt a sporty ve volné přírodě – pěší a lyžařskou turistiku, cykloturistiku a jízdy na koni. Kromě přírodních krás jsou zde také pozoruhodné zámky, církevní stavby, zříceniny několika hradů, zajímavé technické stavby i židovské památky. (www.jizni-morava.cz, 2013)

Chráněná krajinná oblast Moravský kras byla vyhlášena již v roce 1956. Na ploše 92 km² chrání jeskyně, další krasové jevy, společenstva zdejších listnatých lesů. Na jejím území byly vyhlášeny čtyři národní přírodní rezervace, dvě národní přírodní památky a devět přírodních rezervací. (Urban, 2007)

Brno a okolí

Brno je sídlem významných státních i nestátních institucí včetně několika nejvyšších státních úřadů, ale i diplomatických zastoupení některých zemí. Je také druhé největší město České republiky, a zároveň obchodní a společenské středisko Jihomoravského kraje. Město se rovněž může pochlubit velkým množstvím divadel, muzeí, kin, obchodů, ale také řadou společenských a sportovních akcí. Jednou z nejatraktivnějších památkových zón je Slavkovské bojiště, kde se roku 1805 odehrála bitva U Slavkova, jeden z nejslavnějších a největších střetů napoleonských válek. Město je zároveň centrem veletrhů ve střední Evropě. Každý rok se zde koná kolem padesáti mezinárodních veletrhů a výstav. (www.jizni-morava.cz, 2013)

V této turistické oblasti dominuje především forma cestovního ruchu městská, také kongresová turistika, poznávací turistika a vojenská historie. (www.risy.cz, 2012)

4.2 Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu

V poslední čtvrtině dvacátého století se cestovní ruch stal nejvýraznější společenský, kulturní a ekonomický jev. Na cestování a jeho aktivitách se každoročně podílí značná část světové populace. Cestování se stalo neodmyslitelnou součástí života lidí a současného životního stylu. Jedná se o cestování za poznáním, za rekreací, za sportem, za kulturou či z důvodů náboženských, obchodních a pracovních. (Drobná & Morávková, 2010)

4.2.1 Lokalizační předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu

Přírodní předpoklady

Povrch

Toto území je tvořeno spíše parhokatinami. Nachází se zde Dražanská vrchovina s Moravským krasem. V důsledku různých geologických, hydrologických a klimatických poměrů se v tomto území vytvořil rozvinutý zcela unikátní krasový reliéf. Moravský kras je nejrozsáhlejším a nejvíce zkrasovělým územím České vysočiny. Typologicky se jedná o holokarst, což znamená úplný kras se značným rozvojem povrchového i podzemního krasového úkazu. Typické jsou zarovnané povrchy neboli plošiny. Ty jsou rozděleny hlubokými údolními – tzv. žleby. Časté je také prosakování povrchových vod do podzemí – závrtky. (www.moravskykras.ochranaprirody.cz, 2014)

Klimatické poměry

Klima v oblasti Moravského krasu je zřetelně ovlivněno členitým reliéfem, takže se zde uplatňují do velké míry specifické mikroklimatické poměry, které se projevují četnými zvláštnostmi. Tato oblast patří mezi relativně vlhčí místa republiky. Srážky jsou zde proměnlivé. V chladnějších měsících vedou srážky k růstu vlhkosti vzduchu a tvorbě mlh. Nejteplejším měsícem je červenec. V těch vyšších polohách je podzim podstatně teplejší než jaro. Co se týče sněhové pokrývky, ta se drží nejdéle v severní části. V jižní části Moravského krasu převládá směr větru SZ až S, dalším převládajícím směrem je V až JV. Četnost jižních a jihovýchodních větrů se snižuje ve střední a severní části krasu a naopak se zvyšuje četnost severních směrů. (www.moravskykras.ochranaprirody.cz, 2014)

Vodstvo

Od okolního území se Moravský kras liší celou řadou specifických. Z nekrasových částí Dražanské vrchoviny přitékají vody, které se na hranici s vápenci téměř okamžitě ztrácejí do podzemí. Hlavním vodním tokem především severní části CHKO Moravského krasu je známá řeka Punkva. Největším městem této oblasti Blanskem protéká řeka Svitava, která taktéž proudí druhým největším městem České republiky Brnem. Nachází se zde celá řada potoků, avšak nejzajímavějším je zcela určitě Jedovnický potok, který vytváří v podzemí druhý největší jeskynní systém Moravského krasu. Tento potok se propadá až do hloubky 90m a v podzemí vytvořil koridor asi 13km dlouhý, kterým aktivně protéká. Jeho podzemní tok je několika odtokovými cestami spojen s jeskynní soustavou Býčí skály, kde se vlévá do Křtinského potoka. (www.moravskykras.ochranaprirody.cz, 2014)

Flóra

Pestrost vegetace je patrná zejména v CHKO Moravský kras, nežli v okolním nekrasovém území. Typický je výskyt teplomilných druhů, charakteristické jsou především dubohabrové lesy. Roste zde i celá řada chráněných a vzácných až kriticky ohrožených druhů, jak rostlin, stromů, tak i hub. Z těch chráněných hub zde roste krovka ploská. Propast Macocha je lokalitou unikátních rostlinných společenstev. Stinné vlhké skalní stěny pokrývají četné mechrosty. Přímo v CHKO roste jedna z nejvzácnějších rostlin – kruhatka Matthioliho, která byla objevena v roce 1918 při výzkumné výpravě na dno propasti. Dno propasti a přilehlé skály jsou jediným místem jejího výskytu v České republice. (www.moravskykras.ochranaprirody.cz, 2014)

Fauna

Velmi typickým druhem a to spíše v té jižní části Moravského krasu je ještěrka zelená, z ptáků pak ůuhýk obecný či strnad luční. Pravidelně na skalách tvoří hnízda také výr velký, především v oblasti Pustého a Suchého žlebu jsou stálá hnízdiště. V 50. letech zde hnízdil sokol stěhovavý, jeden z kriticky ohrožených ptáků. Objevuje se také muflon, a to v jižní a střední části CHKO Moravský kras, vzácně i jelen evropský. Ze savců jsou jednou z dominantních skupin netopýři, kteří tvoří ve společenstvu jeskyň nejdůležitější složku. Na území České republiky bylo zjištěno 23 druhů netopýřů, v jeskyních na území Chráněné krajinné oblasti Moravský kras bylo potvrzeno celkem 21 druhů. Netopýři nevytvářejí v jeskyních letní kolonie, využívají je především k zimnímu spánku. Za zmínku stojí určitě fakt, že z dlouhodobého hlediska změn z území Moravského krasu zmizel sokol stěhovavý a nastěhoval se čáp černý či krkavec velký. (www.moravskykras.ochranaprirody.cz, 2014)

Lesnictví

Dalo by se říci, že území celé oblasti tvoří hodně zeleně, výjimkou jsou jen průmyslové oblasti větších měst. Jen lesy na území CHKO Moravský kras zabírají plochu přibližně 58,6% rozlohy chráněné krajinné oblasti. Rozsáhlejší plochy jsou zejména ve střední a jižní části. Dle zákona o ochraně přírody a krajiny jsou lesy ve zdejší chráněné krajinné oblasti rozděleny do tří zón ochrany přírody. Nejvíce jsou lesy poškozovány větrem, objevují se také škody způsobené suchem, a to převážně v letních měsících. Významným škůdcem a původcem narušení lesů je v této oblasti také zvěř, zejména srnčí. (www.moravskykras.ochranaprirody.cz, 2014)

Těžba nerostných surovin

K prvním významným aktivitám člověka na území Moravského krasu se řadí právě těžba nerostných surovin a jejich zpracování. Již od pravěku umožňovala zdejší geologická pestrost území velmi intenzivní využívání nerostných surovin. Jejich těžba v Moravském krasu znamenala velmi důležitou funkci a roli v historii průmyslu Blanenska. Jednalo se o těžbu vápenců, slévárenských písků a především železných rud, která zejména v 19. století měla vliv na budování hutí, sléváren a strojírenských závodů. Tato činnost znamenala také značné ovlivnění krajiny. (www.moravskykras.ochranaprirody.cz, 2014)

Jeskyně

Punkevní jeskyně

Patří mezi nejvyhledávanější turistické cíle v České republice. Nacházejí se na severu chráněné krajinné oblasti Moravský kras, v hlubokém krasovém kaňonu, Pustém žlebu. Součástí národní přírodní rezervace Vývěry Punkvy, je pak celá dolní část romantického údolí. (Zajíček, 2010)

Byly postupně objevovány pod vedením profesora Karla Absolona v letech 1909 – 1933 výzkumnou skupinou. Turisté procházejí mohutnými dómy a chodbami s krápníkovou výzdobou až na dno propasti Macocha. (www.cavemk.cz, 2007)

Součástí návštěvní trasy je projížďka po podzemní říčce Punkvě, a to na motorových člunech. Při plavbě je možno vidět Masarykův dóm, jedny z nejkrásnějších prostor Punkevních jeskyní. Může se stát, že z důvodu zvýšené vodní hladiny, musí být vodní plavba zkrácena či dokonce zastavena. Jeskyně jsou součástí nejdelšího jeskynního systému v České republice – Amatérské jeskyně. Její délka, a to pouze dosud známých chodeb, je více než 30 kilometrů. (www.cavemk.cz, 2007)

Kateřinská jeskyně

Tato turisticky významná jeskyně leží v severní části krasu. Doklady o jejím osídlení jsou známé ze vstupní části, kde byly prováděny výzkumy. Jak dokládaly nápisy na stěnách, přinejmenším od 18. století návštěvníci vyhledávali proslulý zadní dóm s bohatou krápníkovou výzdobou. (Matoušek, Jenč, & Peša, 2005)

Nedaleko turistického centra severní části Moravského krasu, Skalního mlýna, je odjakživa znám mohutný portál Kateřinské jeskyně. Stará část Kateřinské jeskyně je přístupná odnepaměti a lákala vždy dobrodruhy a zvědavce. Podle pověsti v ní kdysi zahynula pasačka Kateřinka, která se do tajuplných prostor vydala hledat zbloudilou ovečku. Dominantou je zde rozlehlá prostora Hlavní dóm (dnes třetí největší v České republice a největší veřejnosti zpřístupněná). (Zajíček, 2010)

Pro veřejnost byla jeskyně otevřena v roce 1910. Vzrušující zážitek, který je nabízen návštěvníkům, znamená nejen prohlídku neobvyklé krápníkové výzdoby, ale především neobvyklé doklady říčení stropů podzemních dutin, což vlastně vedlo ke vzniku nejrozlehlejších dómů v Moravském krasu. (www.cavemk.cz, 2007)

Jeskyně Balcarka

Tato jeskyně v Ostrově u Macochy patří právem k vyhledávaným cílům turistických návštěv, jelikož představuje svou krápníkovou výzdobou snad nejbohatší jeskyni Moravského krasu. Méně se však ví, že Balcarka zaujímá také významné místo v té nejstarší historii Moravského krasu. Zhruba před 15 000 lety v ní přebývala početná skupina lidí, lovců sobů a koní. Zanechali po sobě nejen větší počet pazourkových nástrojů i hrotů kopí, vyřezávaných ze sobích parohů, ale i několik ohnišť. Fakt o tom, že byli úspěšnými lovci, dokládá množství nalezených zvířecích kostí. Lovci dokázali přežít v dosti drsných klimatických podmínkách poslední doby ledové. (www.cavemk.cz, 2007)

Je tvořena labyrintem chodeb, dómů a propastí v několika výškových úrovních. Na jejím vzniku a vývoji se podílela erozní činnost krasových toků. Podzemní prostory jsou významným zimovištěm netopýrů. (Zajíček, 2010)

Správou jeskyní ČR byla provedena generální rekonstrukce jeskyně Balcarky, a to v letech 2007 – 2009. Během rekonstrukce byly postupně odstraněny zbytky a pozůstatky betonových schodišť, starých chodníků apod. (www.cavemk.cz, 2007)

Jeskyně Výpustek

Jeskyně se nachází v údolí Křtinského potoka, jihozápadně od obce Křtiny. Je význačná především mimořádně bohatými nálezy z neolitu. Jedná se o nejbohatší jeskynní naleziště kultury s lineární keramikou v Moravském krasu. Kromě zlomků keramických nádob byly nalazeny také četné kamenné a kostěné nástroje. V roce 1935 Výpustek obsadila Československá armáda, koncem druhé světové války Němci v jeskyni vybudovali a uvedli do plného provozu podzemní továrnu na výrobu součástek pro letecké motory. Vojenské využívání podstatně změnilo podobu jeskyně a prakticky zničilo zbývající archeologické pozůstatky. (Matoušek, Jenč, & Peša, 2005)

V České republice snad neexistuje jeskyně s tak pohnutou historií, jako je Výpustek. Tato jeskyně byla vytvořena ponornou a erozní činností Křtinského potoka a svou genezí je srovnatelná se systémem Sloupsko-šošůvských jeskyní. V 18. století byla údajně nejrozsáhlejší u nás. Zcela určitě tento jeskynní systém Výpustku ukrývá ještě mnohá speleologická překvapení. (Zajíček, 2010)

Sloupsko-šošůvské jeskyně

Jeskyně představují velmi rozsáhlý dvoupatrový komplex dómů, chodeb a podzemních propastí. V souvislosti s prozkoumáváním těchto jeskyň je znám první historicky doložený průzkum jeskyní na světě. Původní vstup byl později při úpravách jeskyně zazděn. Sousední vchod, kterým se dnes do jeskyní vchází, vede do Nicové jeskyně. V roce 1879 bylo objeveno její pokračování a následně byl tento nový prostor nazván Eliščinou jeskyní, která má vynikající akustiku a nádhernou krápníkovou výzdobu. Jako poslední byly objeveny Šošůvské jeskyně. Ve 20. letech minulého století byly všechny tři do té doby samostatné jeskyně umělými průkopy spojeny v jeden celek. Tím byla pro veřejnost zpřístupněna velká část horního patra. (Urban, 2007)

Propast Macocha

Propast je největší propastí svého druhu nejen v České republice ale i ve střední Evropě. Je více než 138,5 metrů hluboká. Horní část propasti je dlouhá 174 metrů a široká 76 metrů. Na okraji propasti jsou dva vyhlídkové můstky. První je umístěn v nejvyšším bodě, z druhého je velmi dobře vidět na dno. (www.propast-macocha.cz, 2005)

Macocha vznikla zřícením stropu velké jeskyně, proto také její dno částečně pokrývá suť, což jsou zbytky zborceného stropu. Jméno dostala podle pověsti již ze 17. století. Na dně propasti teče říčka Punkva, která napájí dvě jezírka. Zeshora je vidět přibližně 13 metrů hluboké horní jezírko. Hloubka dolního jezírka, které je ukryto mezi skalami, přesahuje 49m a doposud nebylo dosaženo dna. (www.propast-macocha.cz, 2005)

Klub českých turistů nechal v roce 1895 postavit Útulnu poblíž horního můstku. Ta ale vyhořela a proto byla obnovena jako Chata Na Macoše. (www.cavemk.cz, 2007)

Kulturní předpoklady

Historie a osídlení

Dějiny osídlení Moravského krasu jsou velmi bohaté a dlouhé. Všechny zdejší jeskyně jsou také významnými archeologickými oblastmi. Dokládají totiž, že suché podzemní prostory byly pravěkými lidmi užívány téměř nepřetržitě již od starší doby kamenné. Právě z tohoto období pochází nejstarší doklad osídlení člověkem v této oblasti. Je to čelist neandertálce z jeskyně Švédský stůl a část čelisti neandertálského člověka z jeskyně Kůlna. Zde, v krasové oblasti, pobývali i lovci mamutů, jejichž stopy byly

nalezeny v jeskyních Býčí skála, Pekárna, Kůlna a v prostoru před Ochozskou jeskyní. Lovce mamutů střídají lovci sobů kultury magdalénské, po kterých se dochovaly unikátní rytiny na kostech a parozích. Ve střední době kamenné tyto pravěcí lidé kvůli oteplení natrvalo opouštějí jeskyně a přesídlují se do vyšších terénů. (www.blanensko.cz, 2011)

V několika posledních stoletích př. n. l. přicházejí také do Moravského krasu Keltové, po nich pak následují Germáni a pak až Slované. Území Moravského krasu se stalo součástí říše Velkomoravské a jedním z jeho starších hradišť, které se nazývalo Staré zámky. Kromě Brněnska se postupně kolonizoval i kraj právě kolem Blanska, Rájce, Boskovic a Jedovnic. Hlavním kolonizátorem bylo zejména olomoucké biskupství. Ze starých slovanských hradišť vznikají první města, např. Blansko. Rozvíjí se výroba, dobývají se železnorudná ložiska, v oblasti se pálí vápno, dřevo se zpracovává na dřevěné uhlí, rozšiřuje se i obchod. (www.blanensko.cz, 2011)

Velký vliv mělo na tamní obyvatele Moravského krasu také husitské hnutí. K němu se přihlásili mnozí feudální pánové, např. Páni z Boskovic či rytíři z Holštejna, ale i poddaní. Významným nepřítelem husitů byl Jan Železný, olomoucký biskup, který dobyl všechny hrady na území krasu. Husité v čele s Prokopem Holým dobyli také hrad i tvrz Blansko a Holštejn. Mnohé obce v této době zanikly. (www.blanensko.cz, 2011)

Velký význam pro rozvoj měla i výstavba železniční trati, která spojovala Blansko – Brno. Po vzniku Československa se budují nové tváře měst, organizovaný cestovní ruch přivádí do Moravského krasu řadu obdivovatelů podzemních krás z ČSR i ze zahraničí. Během německé okupace (1939 – 1945) přišlo o život mnoho obyvatel, některé vesnice byly vysídleny a prostor změněn na stělnice, v jeskyni Výpustek vznikly německé zbrojní továrny. Po válce dochází k dalšímu rozvoji průmyslu a v souvislosti s tím i k bytové výstavbě (Adamov, Blansko). (www.blanensko.cz, 2011)

Významná místa regionu

Blansko

Město se nachází v severní části Jihomoravského kraje v údolí řeky Svitavy. Je obdařeno nejen přírodními skvosty, ale i cennými architektonickými památkami a s tím spojenou bohatou historií. Samotné Blansko bývá často nazýváno jako „vstupní brána do Moravského krasu“, který byl vyhlášen chráněnou krajinnou oblastí již v roce 1956. (www.blanensko.cz, 2011)

Boskovice

Město se nachází severně od Brna a Moravského krasu a turistům nabízí zajímavý soubor několika panských sídel různého typu, ale i stáří. Dalo by se říci, že téměř všechny zdejší památky jsou soustředěny na Hradní ulici, která začíná jen pár kroků od hlavního náměstí v samotném srdci městské památkové zóny. (Obůrková, 2005)

hrad a zámek v Boskovicích

Nad městem Boskovice se tyčí jedna z nejromantičtějších moravských hradních zřícenin, nabízející překrásné výhledy do okolí. Hrad vznikl nejspíše koncem 13. století jako sídlo mocného rodu pánů z Boskovic. Nachází se zde pravděpodobně jediný funkční dřevěný šlapací stroj v České republice, který pomáhá vytahovat vodu z 30 metrů hluboké studny. (Obůrková, 2005)

Boskovské panství posléze získali Dietrichsteinové, jimž nepohodlný a špatně přístupný hrad záhy přestal vyhovovat, a tak si nechali postavit na úpatí kopce novou budovu zvanou Rezidence, nynější sídlo Muzea Boskovicka. Poté i tato stavba postupně přestala plnit nároky na reprezentativní bydlení a vzniklo tak další šlechtické sídlo elegantní empírový zámek, obklopený komplexem parků a zahrad, ojedinělá stavba tohoto slohu na Moravě. (Scheinpflugová & Nováková, 1997)

Rájec-Jestřebí

Město je zasazeno do malebné, romantické krajiny, která v jižním směru pozvolna přechází v krasovou. Svojí polohou tvoří důležitou křižovatku cest mezi Blanskem a Boskovicemi. Nachází se v údolí na obou březích řeky Svitavy a je obklopeno bohatými lesy. (Daněk & Glet, 2005)

Město je mimo jiné nazýváno městem jiřin a kamélií. Pěstováním jiřin se zde zabývá zahradnictví Langr a květiny mohou návštěvníci obdivovat v pozdním létě ve volném prostranství. O vzácné kamélie se stará zámecké zahradnictví a jsou v zámeckých prostorách vystavovány každý druhý rok. (Daněk & Glet, 2005)

zámek Rájec-Jestřebí

Trojkrídlý zámek stojí ve svahu nad městem Rájec-Jestřebí. Byl postavený v druhé polovině 18. století, otevřený do čestného dvora s francouzskou zahradou a obklopený anglickým parkem, je ojedinělým dokladem panského sídla inspirovaného architekturou

doby Ludvíka XVI. Zajímavá je zde bohatá kolekce orientálního porcelánu a empírová knihovna, která patří se svými více než 60 000 svazky k největším zámeckým knihovnám u nás. Pozornost přitahuje také proslulá salmovská obrazárna, jedna z největších soukromých uměleckých sbírek na Moravě. (Obůrková, 2005)

Sloup

Velmi vyhledávanou oblastí Moravského krasu je město Sloup se stejnojmenným údolím a Sloupsko-šošůvskými jeskyněmi. Sloup je důležitou vstupní branou do chráněné krajinné oblasti Moravský kras a významné poutní místo. (Daněk & Glet, 2005)

Ozdobou obce je poutní farní kostel Panny Marie Bolestné. Druhou místní zajímavostí je také hrobka hraběcí rodiny Salmů. (Urban, 2007)

Ostrov u Macochy

Zvláštností této obce je zachovaný kamenný větrný mlýn, stojící na západním okraji obce naproti jeskyně Balcarka. V samotné obci i jejím okolí se vyskytují četné krasové jevy. Na okolních skaliskách roste rozmanitá vápencová květena. (Daněk & Glet, 2005)

Křtiny

Obec ležící v údolí Křtinského potoka je již od 13. století poutním místem a stojí zde monumentální barokní poutní kostel Narození Panny Marie, který byl vybudován podle projektu Jana Santiniho v letech 1728 – 1750 jako centrální stavba na křížovém půdorysu s mohutnou kopulí a čtyřbokou věží nad průčelím. Je zde i mnoho maleb a plastik od známých umělců, např. J. J. Egens či I. Raab. Komplex budov letní rezidence zábrdovických premonstrátů vytváří s poutním kostelem hodnotný architektonický celek. Nad obcí ve svahu v nedalekém parku se nachází patrová budova, zvaná Nový Zámek, který byl později zmodernizován a přestavěn. V současnosti není přístupný veřejnosti. (Daněk & Glet, 2005)

Ruprechtov

Počátky místního kamenného větrného mlýna holandského typu sahají do roku 1873. Byla mu instalována místo lopat větrná Hallasayova turbína, unikátní technická památka ve střední Evropě. (Daněk & Glet, 2005)

4. 2. 2 Selektivní předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu

Ekonomické a sociální předpoklady

Území je zde zastoupeno poměrně velkým počtem několika zemědělských podnikatelů. Není zde ale dlouhodobě uspokojena poptávka po kvalifikované pracovní síle. Sektor průmyslu a stavebnictví se soustřeďuje především do větších měst (Blansko, Rájec a další). Konkrétně stavebnictví zaujímá téměř celé sledované území. Řemeslná výroba zde nedosahuje takových rozměrů, výjimkou je obec Sloup, která tvoří řemeslné zastoupení různorodého spektra. V oblasti podnikání je významné propojení cestovního ruchu s podnikatelskými aktivitami, území má celkově dobré předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Je zde i určitý potenciál pro specifické formy cestovního ruchu, který se bude především zaměřovat na jednotlivé cílové skupiny turistů. V souvislosti s rozvojem podnikání v oblasti turistického ruchu je potřeba budovat dostatečné nabídky služeb a ubytování. (www.mmr.cz, 2014)

Častým jevem venkova je již dlouhodobě také migrace mladých lidí do měst za prací. Nedostatek pracovních možností je nepříznivý, jak pro venkovské obce, tak i pro města. Na venkově je problém nedostatku pracovních míst kvůli menšímu počtu výrobních podniků a tím i potenciálních zaměstnavatelů. (www.mmr.cz, 2014)

Životní prostředí

Tato oblast má relativně kvalitní ovzduší. Hluk, znečištěné ovzduší a podobné nepříznivé vlivy jsou pouze lokálního charakteru, zejména u průmyslových center. Z tohoto důvodu dosahují tedy nepříznivých hodnot emisí především větší města, nicméně ty v naší lokalitě nenajdeme. Podíl na znečištění má i stále narůstající počet automobilů. Také narůstá počet obyvatel, kteří využívají napojení na kanalizaci s čističkou odpadních vod, což vede ke zlepšení silného znečištění části toků Moravy, Dyje a Svratky. Problematice ochrany ŽP je nejen v oblasti Moravského krasu, ale i v celém Jihomoravském kraji věnována značná pozornost, což dokazuje i množství finančních prostředků použitých právě na jeho ochranu každý rok. (www.businessinfo.cz, 2011)

4. 2. 3 Realizační předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu

Dopravní infrastruktura

Z hlediska dopravy je celý Jihomoravský kraj důležitým dopravním a tranzitním uzlem. Významná je především železniční doprava (Brno – České Třebová), která je poměrně dobře kombinovaná s autobusovou dopravou – Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje. Nicméně stav dopravní infrastruktury není zcela uspokojivý ve všech oblastech. Jedná se především o silnice nižších tříd a silnice v periferních oblastech. Část oblasti zaujímá CHKO Moravský kras, kde vzniká problém zejména v zimních měsících vzhledem k údržbě silnic. V těchto místech je totiž zakázáno solení. Dalo by se říci, že zkrátka chybí finanční prostředky na řešení této situace (opravy silnic). (www.mmr.cz, 2014)

Vysoká je zde koncentrace tras pro pěší turistiku, které zde byly vybudovány v minulých letech a jsou vyznačeny v turistických mapách. Také cyklostezky se stávají čím dál tím více atraktivní vzhledem k půvabné krajině. (www.mmr.cz, 2014)

Materiálně-technická základna

Ubytovací zařízení

Při vyhledávání možnosti ubytování na internetových stránkách se nabízí celá řada možností, kde se ubytovat právě v oblasti Moravského krasu a jeho okolí. Například webový portál *booking.com* nabízí 16 nabídek ubytování v této lokalitě. Taktéž internetová stránka *hotely.cz* nabízí 16 typů ubytování. Nicméně je zde daleko více hotelů či pensionů. Co se týče úrovně ubytování, najdeme zde spíše hotely tříhvězdičkové nebo dvouhvězdičkové. (www.moravskykras.net, 2005)

Za zmínku stojí hotel Skalní Mlýn, který se nachází v samotném srdci chráněné krajinné oblasti Moravský kras v bezprostřední blízkosti propasti Macocha a ostatních krápníkových jeskyní. (www.moravskykras.net, 2005)

V Blansku se nachází Wellness Hotel Panorama, kde je největším lákadlem určitě krásné atrium se zážitkovým bazénem se slanou dohřívanou vodou (v provozu duben – říjen). Další služby, které tento hotel nabízí, se ztotožňují se standardními službami v těchto typech hotelů. (www.moravskykras.net, 2005)

Stravovací zařízení

Při hledání stravovacích zařízení na internetu bylo nalezeno 556 zařízení pro oblast Blanska a jeho okolí. Další možnosti stravování můžou turisté využít ve většině hotelů, kde je součástí restaurace. Na výběr je mnoho nekuřáckých, i kuřáckých. Převažuje nabídka spíše typických českých pokrmů, popřípadě minutkových specialit. Najdou se také stravovací zařízení, která se specializují na italskou či asijskou kuchyni.

Zajímavá může být návštěva Zámecké restaurace Křtiny, která je umístěna v nádherném komplexu zámku a chrámu Jména Panny Marie ve Křtinách. Jedná se o nekuřáckou restauraci s možností ochutnat speciality ze zvěřiny z okolních lesů. V Blansku se nachází také vegetariánská restaurace Amrit, kde si návštěvníci mohou zakoupit čerstvý tvaroh a různé druhy koření. Restaurace vaří bez vajíček a masa. (www.blanensko.cz, 2011)

4.3 Návštěvnost jeskyní Moravského krasu

V jeskyních Moravského krasu se minulý rok výrazně zvýšila návštěvnost v pěti zpřístupněných jeskyních. Do počátku prosince 2014 si je prohlédlo bezmála 324 000 lidí, což je o 24 000 turistů více než ve stejném období v předchozím roce. Zlepšení návštěvnosti pomohlo určitě letní deštivé počasí, které bylo vhodnější spíše pro pořádání výletů než pro trávení času u vody. (ekolist.cz, 2014)

Jediný pokles byl zaznamenán u návštěvnosti Punkevních jeskyní, nicméně tento pokles byl jen mírný, konkrétně je navštívilo o 2 500 méně turistů. Naopak prudký nárůst byl zaznamenán u ostatních zpřístupněných prostor v Moravském krasu. (ekolist.cz, 2014)

Tabulka 3 – Vývoj návštěvnosti jeskyní Moravského krasu

Jeskyně	Návštěvnost leden – listopad 2014	Meziroční rozdíl
Punkevní	188 830	-2 525
Sloupsko-šošůvské	42 350	+ 8046
Kateřinská	45 320	+ 10 566
Balcarka	28 736	+ 5 100
Výpustek	18 654	+ 2 860
celkem	323 890	+ 24 047

Zdroj: (ekolist.cz, 2014)

5 VYTVOŘENÝ ZÁJEZD – MORAVSKÝ KRAS

Na základě analýzy trhu nabídky zájezdů byl vytvořen dvoudenní zájezd s názvem *To nejlepší z Moravského krasu*. Jedná se o pobyt pro dospělé, jelikož je trasa poměrně náročná, a tedy nepříliš vhodná pro děti či seniory. Jako forma stravování byla zvolena plná penze, protože z hlediska časového je zájezd poměrně náročný.

Doprava je pak zajištěna autokarem od spolehlivého dodavatele, kalkulace dopravy není řešena paušálem, ale přímo výpočtem na základě tarifní sazby dopravce, konkrétně 27 Kč/km. Samozřejmostí je i výpočet mýtného, parkovného a čekacích dob. Čekací doba se započítává vždy od 6.00 do 18.00 s výjimkou prvního dne, kdy kalkulace dopravy začíná až přistavením autokaru. Průměrná rychlost po dálnici pro účely kalkulace dopravy u autokaru je 80 km/h.

Honorář průvodce je řešen jednotně, tedy paušálem. Je uvažováno také pojištění turistů, marže cestovní kanceláře, která se liší a není stanovena žádná její hranice. Procento marže si každá CK může stanovit jinak, v případě výše uvedeného zájezdu byla stanovena marže 19%. Vždy se určuje procentem ze součtu všeho, co tvořilo náklady na zájezd, protože marže je položka, která kromě např. režijních nákladů musí obsahovat také zisk. Počítá se s kalkulovanou částí 40 osob včetně obvyklého 20% rizika neobsazenosti, o které je počet účastníků pak snížen.

V kalkulaci se také několikrát naráží na výpočet DPH, ať už z dopravy či marže CK. Konkrétně v cestovním ruchu platí výjimka pro platbu DPH daná § 89 zákona o DPH, která se nazývá „Zvláštní režim pro cestovní službu“, stanovuje, že pokud CK nakoupí pro svůj zájezd službu (ubytování, apod) od poskytovatele služeb, který je plátcem DPH, je tento „vstup“ již navýšen o DPH, proto se již v závěru kalkulace z tohoto určitého vstupu nepočítá. V praxi průvodci nejsou plátcí DPH, proto je i honorář průvodce stanoven paušálem. (Malíková, 2011)

Kalkulace byla provedena na základě výpočtu (součtu vstupů, které jsou obsaženy při tvorbě produktu vč. následného přidání DPH z tohoto součtu), který vychází z následujícího vzorce:

$$= (NN^1 \text{ na jednoho účastníka} + PN^2 \text{ na jednoho účastníka} + \text{marže}) + 21\% \text{ DPH}$$

¹ NN = nepřímé náklady

² PN = přímé náklady

Itinerář zájezdu

Tabulka 4 – Itinerář 1. DEN

čas (od – do)	program	poznámky	km
8:00 – 8:30	přebírání skupiny Praha - Florenc	včetně administrativy	
8:30 – 11:30	přesun – obec Skalní mlýn	+ časová rezerva (HP)	237 km
11:30 – 12:45	<u>oběd – restaurace Skalní mlýn</u> (www.skalnimlyn.cz, 2009)	cca 150,-/osoba (po domluvě, bez nápojů)	
12:45 – 13:00	pěší přesun ke Kateřinské jeskyni	cca 500 m	
13:00 – 14:00	<u>Kateřinská jeskyně</u> > okruh cca 40 min (délka trasy 580m)	otevřeno: 8:20 – 16:00 h vstupné: 90,- Kč včetně rezervy	
14:00 – 14:30	pěší přesun přes Pustý žleb (rokle) k Punkevním jeskyním	cca 2 km	
14:30 – 15:30	<u>Punkevní jeskyně</u> > okruh cca 60 min (délka trasy 800 – 1250m) vč. celé vodní plavby	otevřeno: 8:20 – 16:00 h vstupné: 170,- Kč	
15:30 – 16:00	<u>propast Macocha</u> lanová dráha (dle otevírací doby jeskyní)	výklad jízdné: 70,- Kč	
16:00 – 17:00	rozchod nahoře u Macochy	17:00 sraz u lanovky	
17:00 – 17:30	přesun do Blanka (Češkovice)		16 km
17:30 – 18:00	ubytování v hotelu Wellness Hotel Panorama		
18:00 – 19:30	<u>večeře – Wellness Hotel Panorama</u> (www.hotelpanorama.cz, 2008)	cena: cca 150,- (po domluvě, bez nápojů)	
19:00 -	možnost využití wellness služeb či jiných služeb hotelu	účastník si hradí sám dle zájmu	

Zdroj: vlastní zpracování

Ubytování: Wellness Hotel Panorama

- popis: tříhvězdičkový, rodinný wellness hotel, s panoramatickým výhledem, v krásném přírodním prostředí nad městem Blansko
- pokoje: dvoulůžkový pokoj – 1640,- Kč/noc (včetně DPH a snídaně)
- wellness: vstupy do bazénů (vnitřní, venkovní zážitkový, whirlpool, sauny, balneoterapie (aromamasáž, lávové kameny, různé zábaly, baňkování atd.)
- další služby: kulečnick, tělocvična, ping pong, tenis, ruské kuželky, ...
(www.hotelpanorama.cz, 2008)

Tabulka 5 – Itinerář 2. DEN

čas (od – do)	program	poznámky	km
7:30 – 9:00	snídaně v hotelu	+ rezerva na naložení zavazadel	
9:00 – 9:30	přesun k zámku	+ časová rezerva	3 km
9:30 – 11:00	<u>zámek Blansko</u> > velký okruh: expozice 1 – 9 (cca 90 min) - nachází se přímo u hotelu	otevřeno: 9 – 17 h vstupné: 60,- Kč (www.muzeum-blansko.cz)	
11:00 – 12:30	rozchod v Blansku	možnost nákupu suvenýrů	
12:30 – 13:00	přesun do Boskovic		23 km
13:00 – 14:00	<u>oběd – restaurace Viva</u> (www.vivarestaurace.cz, 2015)	cca 150,- (po domluvě, bez nápojů)	
14:00 – 14:30	pěší přesun k zámku	300 m, včetně rezervy	
14:30 – 15:30	<u>zámek Boskovice</u> > okruh cca 60 min (www.zamekboskovice.cz, 2010)	otevřeno: 9 – 16 h vstupné: 99,- Kč	
15:30 – 18:30	přesun do Prahy	včetně HP	245 km

Zdroj: vlastní zpracování

Harmonogram dopravy

V následující části jsou vytvořeny tabulky harmonogramu dopravy pro oba dva dny, které vychází z předchozí tabulky „Itinerář“.

Tabulka 6 – Harmonogram dopravy 1. DEN

čas (příjezdu a odjezdu)	činnost	ujeté km	čekací doba
8:00 – 8:30	Praha – Florenc - administrativa		2
8:30 – 11:30	přesun Praha – Skalní mlýn	237 km	
11:30	přesun na parkoviště u Macochy	12 km	
11:45 – 17:00	čekání na skupinu		21
17:00 – 17:30	přesun do Blanska	16 km	

Zdroj: vlastní zpracování

První den zájezdu se po dálnici D1 ujede rovných 192 km a počítá se zde také řidičovo stravné, které činí po dobu celkem 16 hodin strávených se skupinou, již od 8h do půlnoci, 104,- Kč. Vyplývá tak z aktuální tabulky č. 5 pro rok 2015, zveřejněné Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Tabulka 7 – Harmonogram dopravy 2. DEN

čas (příjezdu a odjezdu)	činnost	ujeté km	čekací doba
6:00 – 9:00	čekání na skupinu		12
9:00 – 9:30	přesun Blansko zámek	3 km	
9:30 – 12:30	čekání na skupinu		12
12:30 – 13:00	přesun do Boskovic	23 km	
13:00 – 15:30	čekání na skupinu		10
15:30 – 18:30	přesun do Prahy	245 km	

Zdroj: vlastní zpracování

Druhý, již poslední den zájezdu činí počet kilometrů, které se ujedou zpět po dálnici D1 – 192 km. Tento den se započítává i stravné řidiče, a to od půlnoci až do doby příjezdu na autobusové nádraží Praha – Florenc, čili do 18:30. Dle tabulky cestovních náhrad pro rok 2015 činí stravné 163,- Kč za celkem 18,5 hodin.

Mýtné pro autobusy

Dle novely zákona a nařízením vlády, platným od 1. 9. 2011 jsou stanoveny nové mýtné sazby pro autobusy. Autobusy jsou vozidla, která podléhají mýtnému a na základě nařízení EU 2007/46/ES patří do kategorie vozidel M2 a M3. (www.mdcz.cz, 2011)

Tabulka 8 – Sazby pro autobusy od 1. 9. 2011

emisní třída	EURO 0 - II	EURO III - IV	EURO V +
sazba za 1 km	1,38 Kč/km	1,- Kč/km	0,80 Kč/km

Zdroj: (www.mdcz.cz, 2011)

Zvolená autobusová doprava a stravné řidiče

Na základě kladných referencí byla zvolena autobusová doprava Jan Kukla. Typem autokaru je vůz Setra 315 GT-HD, který plní normu EURO II. Vybavení vozu na tento zájezd je dostačující. Počet míst je omezen na 49 + 2. (www.autobusova-doprava.com, 2012)

Tabulka 9 – Stravné řidiče pro rok 2015

Tuzemské stravné	
5 – 12 h	69,-
12 – 18 h	104,-
více než 18 h	163,-

Zdroj: (www.mpsv.cz, 2015) – vlastní zpracování

Kalkulace zájezdu

Přímé náklady:

Úbytování: celkem **820,- Kč** → 1640/2

Stravování: celkem **450,- Kč** → 150 + 150 + 150 (bez nápojů)

Pojištění: celkem **20,- Kč**

Vstupy: celkem **489,- Kč** → 90 + 170 + 70 + 60 + 99

→ suma: **1.779,-**

Nepřímé náklady:

kalkulace dopravy (na základě telefonického rozhovoru byla dopravní firmou sdělena následující data k výpočtu ceny dopravy)

1km – cena: 27,- Kč

1 čekací doba – cena: 50,- Kč

mýtné 1,38,- Kč za 1km – emisní třída EURO II

(dle nařízení EU 2007/46/ES v kategorii M2 a M3)

1. den 265 km 23 čekacích dob

2. den 271 km 34 čekacích dob

Tabulka 10 – Kalkulace nepřímých nákladů

bez DPH	s DPH
km = 536 km + 5% na objížďky = cca 27 km + 20 km za přistavení a odstavení = 583 km x 27 = 15.741,- Kč	parkovné = na 2 dny > 2 x 150 = 300,- Kč (dopravce si stanovil 150 Kč za den)
čekací doby = 50 x 57 = 2.850,- Kč	noceh řidiče = 820,- Kč (jako 1 kalkulovaná osoba)
mýtné (po dálnici se ujelo 384 km) = 384 x 1,38 = cca 530,- Kč	
stravné řidiče = 104 + 163 = 267,- Kč	
<u>celkem</u> = 15.741 + 2.850 + 530 + 267 = 19.388,- Kč	<u>celkem</u> = 300 + 820 = 1.120,- Kč
z toho 21% DPH = cca 4.071,- Kč	DPH se nepočítá, je již zahrnuto v cenách
<u>CELKEM</u> = SUMA BEZ DPH + PŘÍSLUŠNÉ DPH + SUMA VČETNĚ DPH = 19.388 + 4.071 + 1.120 = 24. 579,- Kč	

Zdroj: vlastní zpracování

doprava = 24.579,-

honorář průvodce = 6.000,- (včetně ubytování a stravování)

pokračování kalkulace NN

= doprava + honorář průvodce

= 24.579 + 6.000 = 30.579

20% riziko neobsazenosti = $40 \times 0,2 = 8 \rightarrow 40 - 8 = 32$ osob

→ $30.579 : 32 =$ cca **956,-**

přímé náklady + nepřímé náklady

= 1.779 + 956 = 2.735,-

+ 19% marže CK = 519,65 > cca 520,-

→ z toho DPH 21% = cca 109,-

CENA ZÁJEZDU

= 2.735 + 520 + 109 = 3.364,-

➤ zaokrouhleno: **3.400,-**

Cena zájezdu, která je jedním z klíčových faktorů úspěšnosti produktu na trhu, činí v případě výše uvedeného zájezdu 3.400 Kč.

Zhodnocení zájezdu

Úkolem bylo i navržení zájezdu do této destinace. Zájezdem se rozumí kombinace alespoň dvou služeb cestovního ruchu na dobu nejméně 24 hodin včetně noclehu, což bylo splněno. Jedná se o dvoudenní zájezd do Moravského krasu s plnou penzí, určeného především pro dospělé účastníky, kvůli terénové náročnosti.

Ubytování hostů je zajištěno ve Wellness hotelu Panorama v Blansku. Při návštěvě tohoto ubytovacího zařízení mají potenciální hosté možnost využití právě wellness služeb hotelu, ale také dalších služeb, které hotel nabízí.

V závěru je provedena také podrobná kalkulace, neboli stanovení vlastních nákladů na jednoho účastníka zájezdu. Kalkulace se skládá z přímých nákladů, které lze stanovit na jednoho účastníka, a dále z nepřímých nákladů, což jsou společné náklady, které se musí rozpočítat. V praxi při skutečné kalkulaci je nutné rozlišovat, které „vstupy“ (náklady) byly nakoupeny od poskytovatelů služeb, kteří jsou plátcí DPH (ubytování, stravování), které vstupy DPH neobsahují (např. vlastní doprava) či kteří poskytovatelé služeb nejsou plátcí DPH (např. průvodci).

6 ZÁVĚR

Cestovní ruch patří neodmyslitelně mezi významné sociální a ekonomické jevy současné moderní společnosti. Je součástí národní ekonomiky, jelikož se podílí na tvorbě HDP. Jeho dopady nejsou však vždy zcela pozitivní, což ovlivňuje místo realizace cestovního ruchu. I když se může zdát, že cestovní ruch stagnuje, není tomu tak. Například oblast zkoumaná v této práci naopak eviduje nárůst počtu návštěvníků v minulém roce 2014, což značí neustálý zájem o tuto destinaci. Je to dáno především přítomností krasových jevů v oblasti.

Území, kterému je věnována druhá část této práce, je v rámci České republiky velmi atraktivní, díky množství chráněných území a přírodních krás a je zde velký rozvojový potenciál. Jedná se o nejrozsáhlejší a nejvíce zkrasovělé území republiky.

Z hlediska dopravy je oblast dobře dostupná spíše silniční dopravou nežli železniční, tou je možno se dostat jen do měst Adamov, Blansko, Boskovice. Nicméně většinu tohoto území tvoří chráněná krajinná oblast, tudíž v tomto ohledu je naopak lépe, že se sem vozidla nedostanou. Dříve projížděla auta přes vápencové kaňony, teprve v 80. letech se podařilo dopravu zde uzavřít, díky nově postavené silnici, a tak se auta nyní zastaví už u hotelu ve Skalním mlýně. Avšak alarmující je fakt, že parkovací plocha kolem propasti Macocha dál neuvěřitelně roste. Ani lanová dráha, která vede od Punkevních jeskyní k Macoše, zcela určitě nesvědčí krápníkovým výzdobám jeskyň. Místní doprava je dostatečná a poměrně frekventovaná. Významné jsou zde zejména cyklostezky, ale také pěší stezky patří mezi oblíbené.

Úroveň poskytování služeb stravovacích a ubytovacích v Moravském krasu je přiměřená, nicméně jsou zde určité rezervy. Co se týče možností ubytování, tak jsou k dispozici spíše hotely do výše ohodnocení maximálně třech hvězd, frekventovanější jsou spíše penziony. Stravování je v této oblasti celkem dostačující. Někomu se ale může zdát být podceněno, zejména v oblasti jeskyň, nicméně v ohledu na chráněné krajinné území je nutné konstatovat, že fakt neexistence občerstvení mezi přírodními krásami, nemůže zkazit celkový dojem návštěvníků v oblasti.

Ke zlepšení stavu by mohlo dojít snad jen větší propagací tohoto regionu. Okres Blansko patří k ekologicky nejčistším v republice, což je ovlivněno rozsáhlými lesními plochami. Problém může být viděn hlavně ve finančních prostředcích a zájmu obyvatel.

7 POUŽITÁ LITERATURA

Knižní zdroje

DANĚK, Antonín, GLET Jiří. *Jižní Morava*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Jan Vašut, 2005, 128 s. ISBN 80-7236-379-4.

DROBNÁ, Daniela, MORÁVKOVÁ Eva. *Cestovní ruch: pro střední školy a veřejnost*. 2., upr. vyd. Praha: Fortuna, 2010, 200 s. ISBN 978-80-7373-079-6.

DUBSKÁ, Vladimíra. *Ústní sdělení*. Obchodní akademie Hovorčovická. 2011.

HALL, Michael Collin. *Tourism Planning: Policies, Processes and Relationships*. 2nd ed. Harlow: Pearson Education, 2008, 302 s. ISBN 978-0-13-204652-7.

HANZELKOVÁ, Alena. *Business strategie: krok za krokem*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 159 s. ISBN 978-80-7400-455-1.

HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 2., upr. vyd. Praha: Fortuna, 2011, 216 s. ISBN 978-80-7373-107-6.

HOLEČEK, Milan, Peter MARIOT a Miroslav STRÍDA. *Zeměpis cestovního ruchu: učebnice pro hotelové a jiné střední školy: příručka pro průvodce cestovního ruchu*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti, 2005, 131 s. ISBN 80-860-3464-X.

HORNER, Susan, SWARBROOKE, John. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času: [aplikovaný marketing služeb]*. Praha: Grada, c2003, 486 s. ISBN 80-247-0202-9.

JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Marketing v cestovním ruchu: jak uspět v domácí i světové konkurenci*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2012, 313 s. ISBN 978-80-247-4209-0.

JANOŠKA, Martin. *Křížem krázem po moravských horách pěšky i na kole*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství FRAGMENT, 2010, 128 s. ISBN 978-80-253-0986-5.

KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013, 208 s. ISBN 978-80-247-4603-6.

KUNEŠOVÁ, Eva, FARKOVÁ Blanka. *Technika zahraničních zájezdů*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Idea servis, 2004, 137 s. ISBN 80-859-7044-9.

- MALÍKOVÁ, Jindra. *Ústní sdělení*. Obchodní akademie Hovorčovická. 2011.
- MATOUŠEK, Václav, JENČ, Petr a PEŠA, Vladimír. *Jeskyně Čech, Moravy a Slezska s archeologickými nálezy*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, 2005, 279 s. ISBN 80-7277-286-4.
- NARASIAH, By M. Lakshmi. *Tourism and World Trade Organisation*. 1. vyd. New Delhi: Discovery Publishnig House, 2006, 212 s. ISBN 81-8356-080-6.
- OBŮRKOVÁ, Eva. *Kam na jižní Moravě*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství CP Books, 2005, 140 s. ISBN 80-251-0740-X.
- ORIEŠKA, Ján. *Služby v cestovním ruchu*. 1., vyd. Praha: Idea Servis, konsorcium, 2010, 405 s. ISBN 978-80-85970-68-5.
- PALATKOVÁ, Monika. *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu. Jak získat více příjmů z cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, 341 s. ISBN 80-247-1014-5.
- PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní cestovní ruch: analýza pozice turismu ve světové ekonomice: význam turismu v mezinárodních ekonomických vztazích: evropská integrace a mezinárodní turismus*. 1. vyd. Praha: Grada Publ., 2011, 221 s. ISBN 978-80-247-3750-8.
- PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014, 152 s. ISBN 978-80-247-5232-7.
- RYGLOVÁ, Kateřina, BURIAN Michal, VAJČNEROVÁ, Ida. *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011, 216 s. ISBN 978-80-247-4039-3.
- SCHEINPFLUGOVÁ, Soňa, NOVÁKOVÁ, Marcela. *Navštivte...hrady a zámky v Čechách, na Moravě, ve Slezsku*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1997, 197 s. ISBN 80-7033-430-4.
- ŠTEMBERK, Jan. *Kapitoly z dějin cestovního ruchu*. 1. vyd. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2012, 222 s. ISBN 978-80-7415-065-4.
- TITTELBACHOVÁ, Šárka. *Turismus a veřejná správa*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Grada Publishing, 2011, 196 s. ISBN 978-80-247-3842-0.

URBAN, Vítek. *Kam na víkend. Jižní Morava*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Computer Press, 2007, 131 s. ISBN 978-80-251-1566-4.

ZAJÍČEK, Petr. *Jeskyň České republiky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2010, 275 s. ISBN 978-80-200-1840-3.

Internetové zdroje

Autobusová doprava Jan Kukla. *Vozový park* [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.autobusova-doprava.com/vozovy-park.html>

BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export. *Charakteristika Jihomoravského kraje* [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/charakteristika-jihomoravskeho-kraje-1967.html>

CzechTourism. *Do České republiky přijelo historicky nejvíce turistů* [online]. 2015-02-09 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/pro-media/tiskove-zpravy/do-ceske-republiky-prijelo-historicky-nejvice-turi/>

EkoList.cz. *Letos se výrazně zvýšila návštěvnost jeskyní Moravského krasu* [online]. 2014-12-17 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/letos-se-vyrazne-zvysila-navstevnost-jeskyni-moravskeho-krasu>

Hotel Panorama. *Základní informace Wellness Hotel PANORAMA Blansko **** [online]. [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.hotelpanorama.cz/hotel-panorama-blansko>

Hotel Skalní Mlýn. *Menu* [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.skalnimlyn.cz/jidelnicek/menu/>

Ministerstvo dopravy. *Nové sazby mýtného pro autobusy* [online]. 2011-08-10 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: http://www.mdcr.cz/cs/Media/Tiskove_zpravy/Mytne.htm

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Cestovní náhrady 2015: Vše, co potřebujete vědět* [online]. 2015-01-02 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/19965>

Ministerstvo pro místní rozvoj. *Strategie MAS Moravský kras* [online]. 2014-10-04 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://mmr.cz/getmedia/f8d42597-fd71-4e30-9524ff3442189adf/Strategie_OPTP_MASMK.pdf

Moravský kras - turistický průvodce po CHKO. *Chráněná krajinná oblast Moravský kras* [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: <http://www.moravskykras.net/>

Muzeum Blansko. *Prohlídkové trasy a ceny vstupného* [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.muzeum-blansko.cz/prohlidkove-trasy-a-ceny-vstupneho/>

Portál jižní Moravy - Jižní Morava. *Turistické oblasti* [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: <http://www.jizni-morava.cz/?tpl=1>

Propast Macocha. *Zajímavosti oblasti* [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: <http://www.propast-macocha.cz/zajimavosti.html>

Punkevní jeskyně. *Plánek jeskyně* [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.punkevni-jeskyne.cz/planek-jeskyne.php>

RISY.cz - Regionální informační servis. *Jižní Morava - turistický region* [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/zlinsky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/jizni-morava/>

Správa CHKO Moravský kras. *Charakteristika oblasti* [online]. [cit. 2014-12-13]. Dostupné z: <http://www.moravskykras.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/>

Správa jeskyní Moravského krasu. *Moravský kras* [online]. [cit. 2014-12-14]. Dostupné z: <http://www.cavemk.cz/>

ŠTEFKA, Leoš. Časopis Ochrana přírody. *CHKO Moravský kras – unikátní kout naší republiky* [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/clanky/chko-moravsky-kras-unikatni-kout-nasi-republiky.html>

VIVA restaurace. *Jídelní lístek* [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.vivarestaurace.cz/jidelni-listek>

Vstupní portál do Moravského krasu. *Historie* [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: <http://www.blanensko.cz/historie/>

Zámek Boskovice. *Provozní doba a ceník* [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.zamekboskovice.cz/text/cs/provozni-doba-a-cenik.aspx>

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Tržní segmenty a různé typy stravovacích zařízení.....	34
Tabulka 2 – Výhody očekávané od různých produktů stravovacích služeb.....	34
Tabulka 3 – Vývoj návštěvnosti jeskyní Moravského krasu	50
Tabulka 4 – Itinerář 1. DEN	52
Tabulka 5 – Itinerář 2. DEN	53
Tabulka 6 – Harmonogram dopravy 1. DEN.....	53
Tabulka 7 – Harmonogram dopravy 2. DEN.....	54
Tabulka 8 – Sazby pro autobusy od 1. 9. 2011	54
Tabulka 9 – Stravné řidiče pro rok 2015	54
Tabulka 10 – Kalkulace nepřímých nákladů	55

Seznam schémat

Schéma 1 – Cestovní ruch jako systém (C. Kaspar, 1995).....	13
Schéma 2 – Destinace cestovního ruchu a jejich vazba na motivaci a vzdálenost.....	16
Schéma 3 – Předpoklady cestovního ruchu	22
Schéma 4 – Základní charakteristiky masového a ekologického cestovního ruchu (J. Krippendorf, 1975)	24
Schéma 5 – Struktura služeb v cestovním ruchu	31
Schéma 6 – Různé typy stravovacích služeb	32

Seznam grafů

Graf 1 – Zahraniční hosté v hromadných ubytovacích zařízeních podle krajů ČR, 3.Q 2014	20
--	----

8 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Mapa jižní Moravy	63
Příloha č. 2 – Fauna (netopýři) v jeskyních Moravského krasu	63
Příloha č. 3 – Mapa CHKO Moravský kras	64
Příloha č. 4 – Znak Punkevní jeskyně	64
Příloha č. 5 – Plánek Punkevní jeskyně	65
Příloha č. 6 – Znak Kateřinské jeskyně	65
Příloha č. 7 – Punkevní jeskyně a Macocha	66
Příloha č. 8 – Kateřinská jeskyně	66
Příloha č. 9 – Znak jeskyně Výpustek	66
Příloha č. 10 – Znak jeskyně Balcarka	67
Příloha č. 11 – Znak Sloupsko-šošůvských jeskyní	67
Příloha č. 12 – Svícen, symbol jeskyně Sloupsko-šošůvské	67

Příloha č. 1 – Mapa jižní Moravy

Zdroj: (www.risy.cz, 2012)

Příloha č. 2 – Fauna (netopýři) v jeskyních Moravského krasu

Zdroj: (www.moravskykras.ochranaprirody.cz, 2014)

Příloha č. 3 – Mapa CHKO Moravský kras

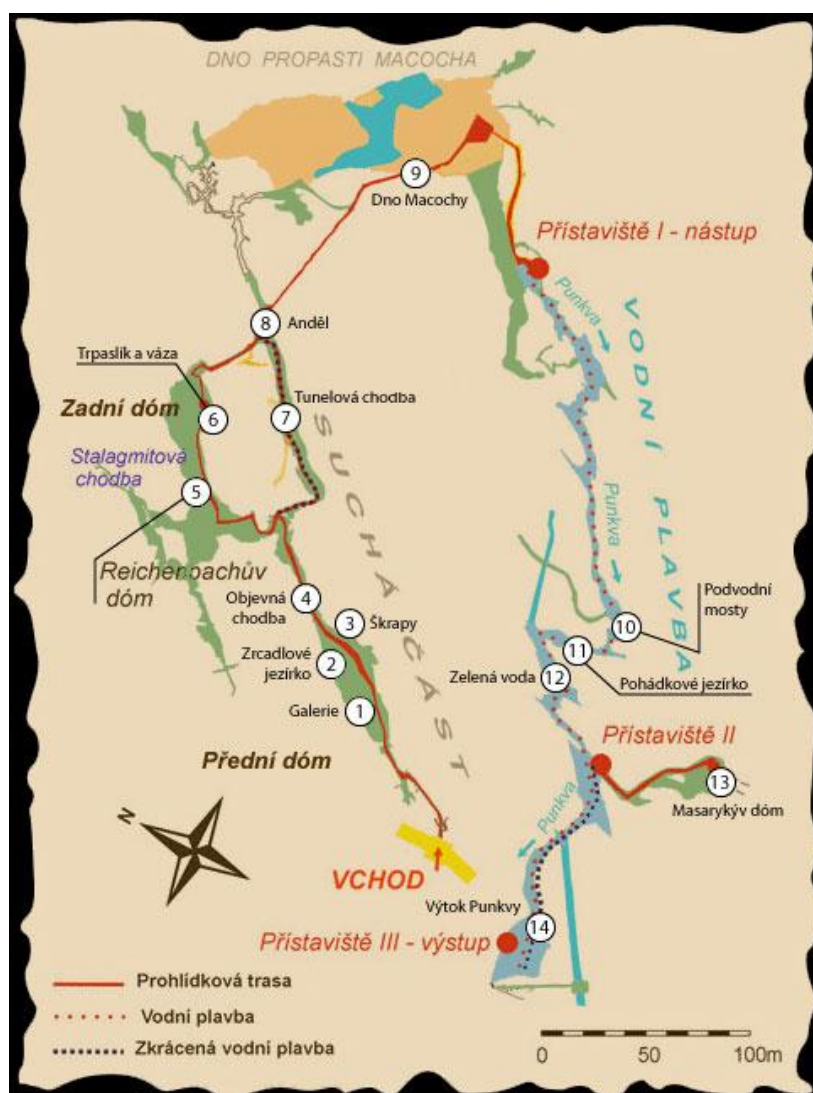
Zdroj: (www.casopis.ochranaprirody.cz, 2011)

Příloha č. 4 – Znak Punkevní jeskyně

Zdroj: (www.cavemk.cz, 2007)

Příloha č. 5 – Plánek Punkevní jeskyně

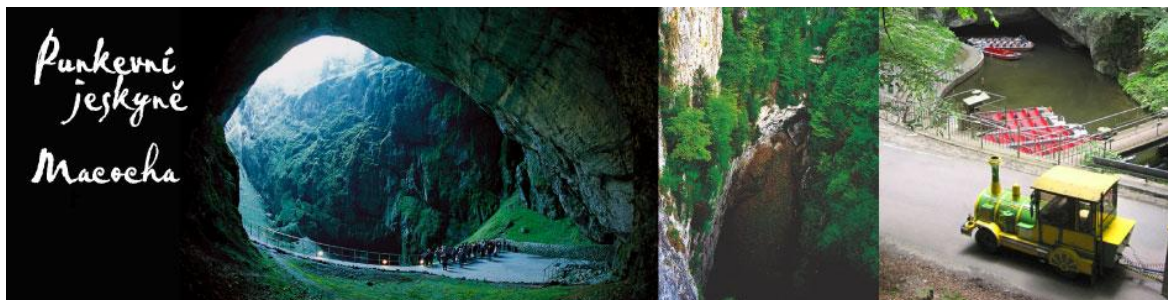
Zdroj: (www.punkevni-jeskyne.cz, 2007)

Příloha č. 6 – Znak Kateřinské jeskyně

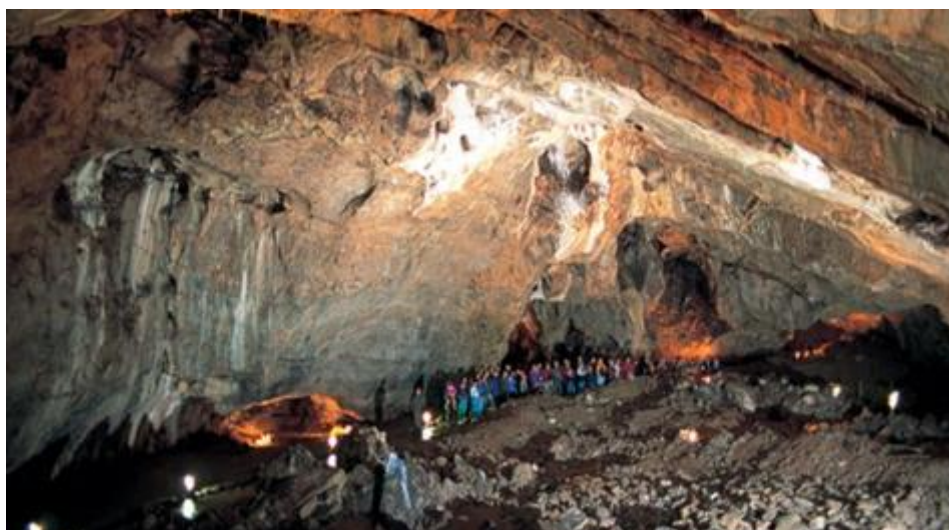
Zdroj: (www.cavemk.cz, 2007)

Příloha č. 7 – Punkevní jeskyně a Macocha

Zdroj: (www.punkevni-jeskyne.cz, 2007)

Příloha č. 8 – Kateřinská jeskyně

Zdroj: (www.cavemk.cz, 2007)

Příloha č. 9 – Znak jeskyně Výpustek

Zdroj: (www.cavemk.cz, 2007)

Příloha č. 10 – Znak jeskyně Balcarka

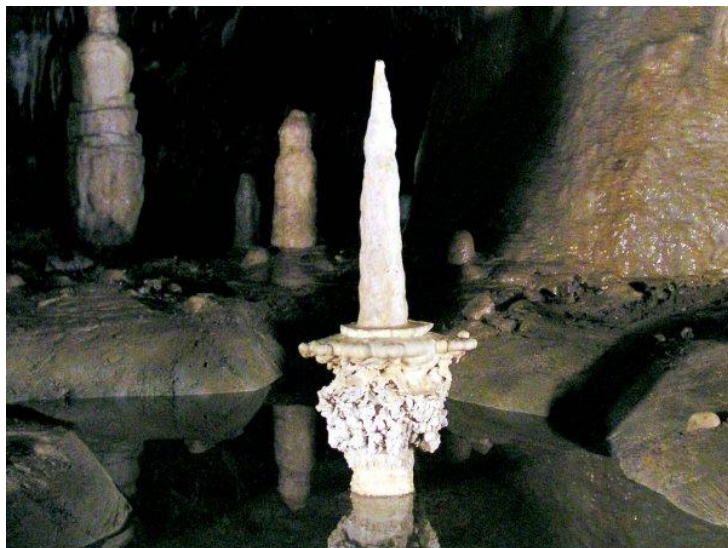
Zdroj: (www.cavemk.cz, 2007)

Příloha č. 11 – Znak Sloupsko-šošůvských jeskyní

Zdroj: (www.cavemk.cz, 2007)

Příloha č. 12 – Svícen, symbol jeskyně Sloupsko-šošůvské

Zdroj: (www.jizni-morava.cz, 2013)